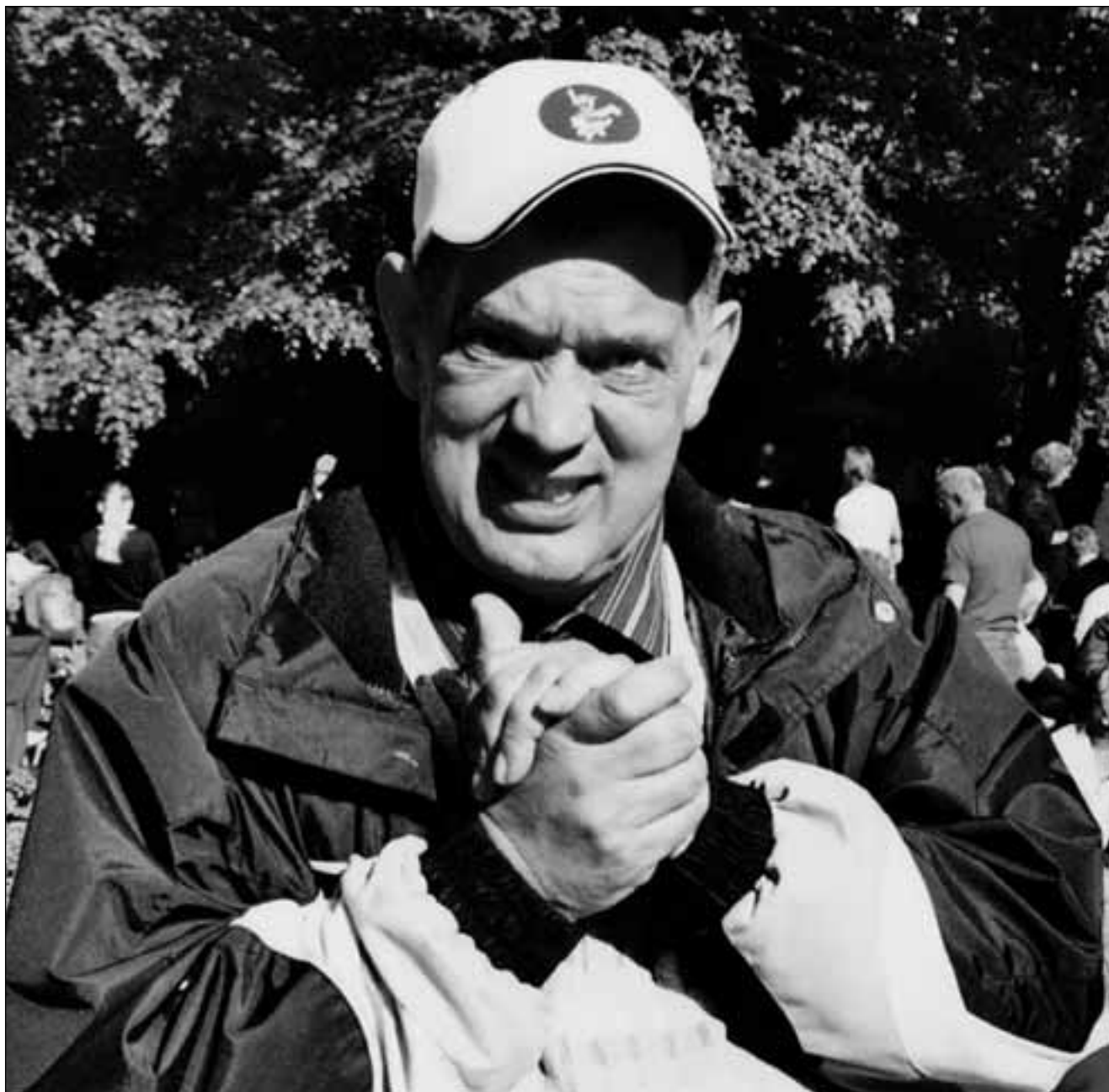

UDVIKLING

TIDSSKRIFT OM UDVIKLINGSHÆMMEDE

NR. 2, 2. KVARTAL 2006

UDVIKLING

TIDSSKRIFT OM UDVIKLINGSHÆMMEDE

ISSN 0905-7412

Abonnement - kursussekretariat og information:

Udvikling
Sekretariatet
Ladegårdsgade 44-46, 5610 Assens
Telefon 64 71 59 93
Fax 64 71 59 92
E-mail: udvikling@nypost.dk
Abonnement 2006 - fire tidsskrifter
Pris: 415,- kr. inkl. moms

Redaktion:

Udvikling,
Falkensteenvvej 1A, Gerlev, 4200 Slagelse
Redaktør Hans Christian Hansen
Hjemmeside: www.udvikl.dk

Layout og korrektur:

Hans Christian Hansen.

Redaktionsmedlemmer:

Hans Christian Hansen (ansvarshavende)
Lisbeth Bruus-Jensen
Henning Jahn
Michael Henriksen
Ib Poulsen

Oplag:

1.000

Udgiver:

UDVIKLING i samarbejde
med Forstandergruppen.
Forretningsfører Henning Jahn
Haldager Mark Vej 22
4250 Fuglebjerg

Sats og tryk:

Jannerup offset a/s, Slagelse.

Forsidebillede:

*Sjælland Festivalen 2006 i Slagelse
var igen i år en kæmpe succes.
Blandt deltagerne var Finn Pedersen
fra Regnbuen i Ringsted i VASAC Center 4.*

Tidsskriftet Udvikling udkommer fire gange årligt med artikler om arbejdet for udviklingshæmmede.

Udvikling blev startet i 1990 som et forsøg på at få lidt mere gang i erfaringsudvekslingen om det praktiske pædagogiske arbejde for udviklingshæmmede og interessen viste sig så stor at der var basis for at fortsætte tidsskriftet.

Artikler fra dig modtages med glæde og gerne med masser af illustrationer. Artikler bedes sendt til redaktionen i en papirudgave og på diskette.

Teksten skal være Word og indskrevet i ensartet skrifttype og størrelse, for det letter arbejdet, når vi skal lave layout.

Fotos, der fremsendes sammen med artikler, skal være originalbilleder på fotopapir, og illustrationer bedes ligeledes leveret i originaludgave.

Send straks din artikel til:

Udvikling
Falkensteenvvej 1A, Gerlev, 4200 Slagelse

Besøg også vores hjemmeside
www.udvikl.dk

UDVIKLING er dit blad,
så send dit indlæg.

Indhold

- Balancen mellem frihed og tæt netværk** s. 4
Af Lis Jessen
- Festlig føde og fedt arbejde i Herthas køkken** s. 6
Af Per Clausen-Kaas
- Perspektiver på Brugerinddragelse** s. 12
Af Mona Burgdorf Herskind
- Anderledes og alene** s. 15
Af Sofie Pedersen
- Venskaber på tværs af tid og rum** s. 18
Af Maria Lincke Jørgensen
- Nordisk projekt om
levevilkår for udviklingshæmmede** s. 21
Af Lena Wiklund
- Nordisk samarbejdsprogram om børn
i Norvest-Rusland og de baltiske lande** s. 22
Af Lena Wiklund
- Udviklingshæmning, beskæftigelse og netværk** s. 24
Af Frank Bylov
- Appetitvækkeren** s. 26
Af Hans Christian Hansen

Balancen mellem frihed og tæt netværk

Af cand. pæd. Lis Jessen, Job i Erhverv, Esbjerg, Ribe Amt.

Samfundet er under hastig forandring, og vi har i disse år bevæget os fra fælles kultur til individkultur. Det betyder også at institutionerne må forandre sig for at matche den kultur der vokser frem med samfundsudviklingen.

Institutionerne for udviklingshæmmede må følge trop med samfundsudviklingen. Det gælder også den faglige nytænkning af netværkspædagogikken. Men inden vi ser på de nye tendenser, vil jeg først se lidt tilbage i historien.

Samfundet eller ghettoen

De udviklingshæmmede er den gruppe i befolkningen, der i længst tid må leve i institutionerne. Det har betydning for deres *personlige netværk*. Men hvor sikrer man udviklingshæmmedes sociale integration bedst? I samfundet eller i ghettoen? Forsorgschef Niels Erik Bank Mikkelsens ideologiske princip fra 1959 "Et liv så nær det normale som muligt" var, at de handicappede ikke skulle placeres i en speciel verden, der var bygget op til dem. Han ville, at udviklingshæmmede skulle lukkes ind i verden, hvor mennesker i almindelighed levede. Målet var normalisering, midlet var integration. Samfundet skulle ændre sig, så det også kunne rumme udviklingshæmmede. Andre er af en anden mening. Kriminolog Niels Christie skriver i 1990 om dette i

bogen "Til forsvar for ghettoen". Her er han fortaler for fællesskab og mener, at mennesker gerne vil være tæt på andre mennesker med samme baggrund ellers mister de deres identitet og fællesskab.

Integration via arbejdsmarkedet

Jeg selv, der har en socialpædagogisk baggrund, har arbejdet for udviklingshæmmede i mere end 15 år. I det pædagogiske arbejde har det fyldt meget at skabe fællesskab for og med disse borgere i institutionerne. Jeg har også selv været en del af deres netværk. Jeg har nu i nogle år også beskæftiget mig med at støtte udviklingshæmmedes integration via arbejdsmarkedet. I den forbindelse bliver jeg nu ofte spurgt, om prisen for integrationen på arbejdsmarkedet ikke er social isolation, når de ikke længere arbejder i deres egne beskyttede miljøer.

Dette har jeg ikke kunnet svare på, da ingen endnu havde forsket i dette herhjemme. Men i forbindelse med min specialeafhandling i almen pædagogik på kandidatstudiet ved Århus Universitet, valgte jeg at beskæftige mig med dette spørgsmål, og specialeafhandlingen er nu blevet omskrevet til bogen "*Udviklingshæmning, beskæftigelse og netværk*". Her har jeg forsket i, hvad der sker med udviklingshæmmedes personlige netværk, efter at de har forladt de

beskæftigelsesmæssige institutioner for at beskæftige sig ude på arbejdsmarkedet blandt alle andre.

Jeg har undersøgt, om man kunne tale om *tab i det personlige netværk*, og om disse personer nu oplever *ensomhed og social isolation* som en omkostning ved dette integrationsforsøg.

Hvad siger de udviklingshæmmede selv?

Metodisk valgte jeg at spørge de berørte selv, ved hjælp af det kvalitative forskningsinterview. Det var med andre ord hovedpersonerne selv, de udviklingshæmmede, der fik ordet.

Bogen træder også et skridt tilbage, for at se på historikken bag udviklingshæmmedes specielle livsform og netværk. Dette sker ved hjælp af diskursanalysen som forsøger at redegøre for, hvordan det kan være at udviklingshæmmedes netværk i dag er forskelligt fra andres. Omdrejningspunktet har været omsorg, lighed, beskyttelse, gruppetilhørsforhold og fællesskab i de dertil indrettede institutioner. Dette rejser så også modsat andre spørgsmål, for hvilken betydning har de arbejdsmæssige relationer i institutionerne så haft for disse mennesker? Var de venner med kollegerne i fritiden og var kollegerne også en del af det personlige netværk? Hvordan er

forbindelserne til de tidligere kolleger i dag? Har de formået at vedligeholde relationerne eller har de opbygget nye og andre relationer? Har disse borgere i dag flere eller færre kontakter end før, hvor de arbejdede i institutionerne? Hvordan ser det personlige netværk ud i dag i forhold til tidligere – dette er nogle af de spørgsmål der stilles i undersøgelsen.

Frihed eller tæt netværk

Det antages, at udviklingshæmmede generelt er svagere socialt funderet end andre, og ligeledes har sværere ved at vedligeholde og skabe kontakt til andre som følge af deres handicap? Er prisen for frisættelse så ensomhed og social isolation? Eller formår de selv at skabe og opbygge relationer, når blot de får det nødvendige frirum til dette?

Andre spørgsmål rejser sig også undervejs, for har vi eksempelvis gjort udviklingshæmmede betydningsfulde for hinanden i de institutionelle rammer, og har vi derved forhindret disse mennesker i selv at gøre erfaringer med at

opbygge og skabe netværk udenfor institutionerne?

Svarene på dette og flere andre ting kan læses i undersøgelsens "fund", ud fra den fortolkningsramme der er anvendt i undersøgelsen. Et par udtalelser fra interviewene er "... ja, her tabte man nogle af de forbindelser..." - "Nej, men så er der noget der hedder frihed" - "Jeg er blevet mere fri og har udviklet mig utrolig meget". Så intet svar er givet på forhånd, og bogens anvisninger viser på mange måder et tveægget sværd, der bevæger sig mellem beskyttelse og frihed.

Jeg vil dog løfte sløret for, at det er problematisk fortsat at antage, at man kan skabe relationer mellem mennesker ved at henvise dem til fælles institutioner. Undersøgelsen viser blandt andet, at der i institutionerne sjældent er tale om nære og forpligtende forhold, der rækker ud over det daglige fællesskab omkring arbejdet.

Følelsen af frihed er et væsentligt element ved at arbejde ude på arbejdsmarkedet, og rejser et netværkspædagogisk spørgsmål, for hvad vejer tungest et sikkert netværk blandt ligesindede – eller følelsen af frihed og fællesskab blandt alle andre med risiko for ikke at blive valgt?

Netværkspædagogik

Det er institutionerne og netværkspædagogikkens opgave, at orientere sig i forhold til den modernitetskultur vi lever i, noget som løbende kræver ny viden for at kunne udvikle praksis. I slutningen af bogen gives der nye perspektiver på netværkspædagogikken samt nogle refleksioner over undersøgelsens fund.

Det har hidtil været socialpædagogikkens opgave at tage hånd om integrationsproblemer og medvirke til at skabe netværk for udviklingshæmmede, samt lære disse borgere sociale færdigheder, så de kan begå sig både inden for og uden for institutionsmiljøet.

Men har institutionaliseringen til gængæld medført, at alle udvik-

lingshæmmede er blevet kategoriseret som personer, der alle er svagere og socialt dårligere funderet end andre, og som har et ensartet behov for beskyttelse og hjælp til netværksdannelse?

Behovet for kontakt til andre mennesker er vidt forskelligt. Kan netværkspædagogikken i institutionerne tilgodese disse individuelle behov og respektere forskelligheden?

Den nye diskurs "ansvar for eget liv – et liv på egne præmisser" retter nu fokus mod andre netværk end de institutionelle. Hvordan kan netværkspædagogikken så udvikle sig, så den bliver brobygger og også rummer andre miljøer end de beskyttede og derved opløder grænsen mellem formelle, institutionelle netværk og uformelle netværk i samfundet uden for institutionerne?

Der er mange pædagogiske dilemmaer i netværkspædagogikken, der kan handle om både omklamring og omsorgssvigt for svage borgere. Er det for eksempel omklamring, hvis der ikke gives tid og frirum til egen organisering af netværk?

Risikerer netværkspædagogikken modsat at blive anklaget for omsorgssvigt, hvis nogle udviklingshæmmede på grund af deres handicap ikke selv formår at påtage sig opgaven med at skabe netværk? Hvor går grænsen mellem omklamring, frihed, pligt og svigt? Kan vi – vil vi – tør vi – rokke ved vores *fordomme* omkring disse mennesker, og herefter agere *brobyggere* til en verden udenfor de institutionelle rammer? Kan vi tænke på tværs af det offentlige og det private? Det skal vi! Dikotomien må overskrides. Vejen frem er ikke et valg i den ene eller den anden retning. Netværkspædagogikken må praktiseres individuelt, både indenfor og udenfor institutionelle rammer.

Lis Jessen er afdelingsleder i Job i Erhverv, Ølufvad Hovedvej 83, 6715 Esbjerg, tlf. 75 16 93 33.

Bogen "Udviklingshæmning, beskæftigelse og netværk" er netop udgivet på Forlaget Udvikling.

Festlig føde og fedt arbejde i Herthas køkken

Af Per Clauson-Kaas, Levefællesskabet Hertha, Herskind.

Madlavning som værksted i et bofællesskab

Når samtalen falder på mad og madkultur er der mange synspunkter, meninger og forhold, der gør sig gældende.

Ser vi det lidt udefra, er der en hel række faktorer, der er medbestemmende for, hvilken mad vi daglig spiser, hvordan vi omgås med vore råvarer, ja i det hele taget, hvorledes vi former dagligdagen omkring vor mad og vore madvaner.

Hertha bofællesskab er ikke nogen undtagelse. Vi må også se på og bevidstgøre den opgave det er at skulle lave mad til 30 personer hver dag.

Det er ikke, som i en familie med 5-6 personer omkring bordet, og heller ikke som en restaurant, hvor menukortet tilbydes til de gæster, der måtte komme.

I de 10 år vi har lavet mad, har vi bestræbt os på ved de daglige fælles måltider, i en god atmosfære at lave nærende afvekslende mad, der smager godt. Som i alle hjem lykkes det nogle dage bedre end andre, men bestræbelsen er der.

Således er dette lille skrift et forsøg på at beskrive tanker og forudsætninger, der ligger til grund for den mad der laves i Hertha Bofællesskab.

Kort fortalt er Herthas køkken et sted hvor vi, beboerne og medarbejderne, forsøger at lave god nærende mad, som vi over vejende får fra vor biodynamiske gård og gartneri. Brødet får vi fra Herthas

Sara hakker rukola.

Bageri. Yderligere køber vi mange varer fra økologiske grossister og i den lokale Brugs og Bilka økologisk så vidt muligt.

Køkkenet er samtidigt et beskyttet værksted, hvor 3-4 beboere dagligt, sammen med pædagogen

ud fra ernæringsmæssige – kulturelle – hygiejniske og økonomiske forhold, forsøger at forme en madkultur, der nærer hele mennesket.

Dette har vi her beskrevet i fem områder, der hver for sig er væ-

sentlige og sammen danner stedets madkultur.

Variert mad fra årstiderne, der er sund og smager

Hvordan ernærer vi os sundt? Et stort spørgsmål, hvor flere forhold gør sig gældende og hvor hvert menneske, hvis man spørger dem, ville give hvert sit svar, altså et individuelt anliggende.

Samtidig gør tidsmæssige og kulturelle forhold sig gældende i vort mad valg. Det vi er vokset op med, det vi er vant til, vælger vi ofte. "Det jeg plejer at spise, kan jeg godt lide". Der er dog i løbet af de sidste 20 til 30 år sket en stor udvikling i vor madkultur og deraf følgende madvaner. Vor livsstil og mad valg hænger ofte sammen. Den måde, vi ernærer os på fortæller ofte noget om hvad vi vil med vort liv.

Også almen menneskelige, ernæringsfysiologiske forhold gør sig gældende. Vi skal have en vis mængde væske - fedtstof - protein

- kulhydrater - mineraler - sporstoffer m.m. Men forholdet mellem dem og mængden af dem, for at et menneske kan være sundt, er eksperter - videnskab - gastronomer - industri (alle de der mener at vide noget om ernæring) ikke enige om. Hvad der er "rigtigt og sundt" forandre sig hele tiden. Mad handler ikke kun om ernæring, den er billede af vor kultur og den tid vi lever i.

Mellem daglig kost og diæt

Sammensætningen af den daglige kost kan vælges ud fra mange bevæggrunde og årsager så som: Køber vi tilbuds varer - søger vi kvalitet - følger vi årstidens tilbud - køber vi dansk - vælger vi lokale produkter - laver vi maden selv - hvor meget tid vil vi bruge. Alle disse og flere forhold gør sig gældende, når vi skaber den daglige kostbalance i vore husholdninger.

Alligevel er det svært at træffe de sunde valg.

Hertha Bofællesskab ligger uden for Århus i Galten Kommune.

Det er en del af Hertha Levefællesskab, hvor 85, snart 120, mennesker bor sammen og hvoraf de 19 er udviklingshæmmede.

Målet er at realisere en integration mellem en gruppe landsbyboere og en gruppe voksne udviklingshæmmede.

Det idemæssige grundlag bygger på Rudolf Steiner antroposofi.

Dette betyder ikke, at man behøver vide noget særligt om antroposofi, men er indforstået med, at mange beslutninger træffes ud fra denne særlige baggrund.

Hertha's gartneri.

Lars rister græskar-kerner.

Lars steger braskartofler.

Freia, Malene og Lars ordner rosenkål.

Således viser de sidste forsknings resultater, at hver 5. europæer og hver 2. amerikaner reagerer allergisk over for et eller andet de møder i omverdenen.

Ved siden af det har rigtig mange væsentlige vægt problemer. Således er opgaven omkring madlavningen blevet en balance mellem en sund ernæringskultur og et måltid, der tager specielt hensyn til den enkelte.

Mad til andre mennesker

Når man således er sat til at lave mad til andre mennesker (specielt mennesker der kræver ekstra omsorg, som nu de udviklingshæmmede) er det nødvendigt at søge efter en ernæring ud fra en almen menneskelig betragtning.

Et stort spørgsmål, der på ingen måde kan besvares eller belyses fyldestgørende her, men dog forsøge at vise hen til det, antroposofien (Rudolf Steiner) fremstiller som det tænkende – følede og handlende menneske og søge en ernæring, hvor igennem disse områder i mennesket kan finde det rette forhold til hinanden gennem en alsidig udogmatisk kost. Dette kan ske ved at sammensætte plantekosten således at den dagligt rummer noget fra plantens rod-region – fra blad-regionen og fra frugt og frø-regionen, støttet op med brugen af de forskellige kornsorter, hertil suppleret med mælkeprodukter og en rimelig mængde af kød og fisk. Samtidig kan vi, for at støtte det enkelte menneske i dets individuelle behov hele tiden se hen til begrebet *varme*, som ledestjernen i vore bestræbelser for at frembringe en sund ernæring. Varme optræder når vi dyrker vore planter ved solens hjælp til fuld modenhed. Hvilket specielt sker ved en biodynamisk og økologisk dyrkning

Varme bruger vi, når vi koger, tilbereder maden og tilsætter

gode krydderier for at fremme stofskiftet. Varme optræder, når vi viser en kærlig interesse og omsorg for maden, når vi laver den.

Varme optræder, når der er en god stemning under måltidet, og når der er en kærlig tillidsfuld stemning mellem mennesker. Gennem varme åbnes vejen for Menneske Jeget, der bliver mere nærværende og vågen.

Maden og de enkelte måltider

Morgenmaden består af: Grød, brød, smør, ost, syltetøj, honning, lidt mælkeprodukter samt kaffe og te.

Midt på dagen serveres den varme mad: Der indledes med en lille kop varm suppe (der indledende varmer og forbereder fordøjelsen). Hovedmåltidets sammensætning er præget af de, der laver maden, af årstiden, og de varer der nu er tilgængelige. Men dog er der for tiden faste fiskedage - en pizza dag og et par kød dage.

En lille dessert, der smager godt er med til at afrunde måltidet.

Aftensmaden: Består af brød

(honning/salt brød og speltbrød), 2 slags kødpålæg, lidt fisk, salater, ost og måske lidt rester fra frokosten samt te og vand.

Diæter

Af vore 20 beboere er der i øjeblikket nogle, der er på diæt ud fra helbredsmæssige årsager. Andre følger en kostplan, der hjælper den enkelte med at regulere sin vægt. Således er der for nuværende 7 ud af 20, hvor der tages specielle hensyn til kosten. Alt er selvfølgelig aftalt med de enkelte ud fra eget ønske, og så vidt mulig i samarbejde med diætist eller læge. Det er vigtigt at alle glæder sig til måltiderne, og at det trods alle hensyn, ønsker og bestræbelser smager godt, og at årstiden spejler sig i menu sammensætningen.

Så kan man godt slå sig løs og ønske lige, hvad man vil, når der er fødselsdag. Så ønsker man lige det, der skal til for at lave sin festmiddag f.eks. med rejecocktail, flæsketeg og citronfromage. Og fødselsdage er der jo nogle stykker af om året

Selleri-plantning på forældredag.

Friske råvarer og mad til tiden

Friske råvarer indebærer ikke kun, at de lige er høstet, men også at de er modne og veldyrkede dvs. helst biodynamiske produkter af Demeter kvalitet. Vi er så heldige, at vi den ene halvdel af året kan høste friske grøntsager i vort 3 tdr. land store gartneri, der bugner med grøntsager på friland eller fra et mindre drivhus. Resten af året køber vi hjem via grossister de produkter, vi ikke selv dyrker. Ved siden af gartneriet har vi landbrug med malkekøer, der via vort mejeri leverer mælk – surmælkspro-

dukter – smør – og ind imellem forskellige friskoste. Også oksekød – svinekød og æg kan vi få fra landbruget. Alt vort brød får vi fra eget bageri, så alt i alt er vi vel forsynede når det gælder madens kvalitet.

Der er dog altid områder, hvor vi må vige fra vore kvalitetsønsker. Alt kød er i frost tilstand, og meget af diætmaten er ikke altid øko/bio. dyrket.

Ind i mellem sniger der sig også konserver ind hist og her. Men man kan forsøge at bruge så lidt frostvarer – konserver – færdigret-

ter – samt opvarmet mad fra dagen før.

I en sund / rytmisk ernæring hører også, at måltiderne falder på samme tid hver dag. Morgenmad kl. 7.50 – middagsmad kl. 13.00 – aftenmad kl. 18.00 og det skal man kunne regne med - specielt, når man har med mennesker, der har brug for omsorg, at gøre.

Varm stemning under måltidet

Når beboerne kommer til måltidet, må de gerne mødes af indbydende dufte fra køkkenet således at appetitten vækkes, men også af

et smukt veldækket bord med blomster og levende lys. Måltidet begynder, inden man har sat sig, hele organismen fra mundvand til fordøjelse indstiller sig på det forestående måltid. Alle sætter sig, roen sænker sig, og et lille bordvers bliver sagt, og måltidet kan begynde. Nu går snakken, der øses og spises, en varm stemning opstår, mens man fortæller om dagens hændelser. Ind i mellem kan der falde en henstilling om ikke at øse bjerge af mad op, men ellers gemmes irettesættelser eller formaninger, specielt når det angår voksne mennesker til andre tidspunkter.

Måltidet slutter med, at vi siger tak for mad, og hjælper med at rydde ud til opvasken. Dette at man begynder og slutter med vers eller et andet ritual giver en ro og rytme i måltidet, hvilket igen virker befordrende på hele fordøjelsens organismen.

Køkkenet som en god arbejdsplads for alle

I Hertha har vi valgt, at vore beboere er med i den daglige madlavning, at de lærer efter deres evner at omgås tilberedningen af mad på alle niveauer. Fra jord til bord. I gartneriet med dyrkning – i landbruget med pasning af dyr – i mejeriet med tilberedning af mælken – i bageriet omgang med brød og i køkkenet fremstilling af gode måltider. Alt i alt en klar linie på vore værksteder.

Men det er ikke uden problemer at have vore beboere og hjælpere med deres meget forskellige evner og resurser med til en opgave, hvor der ligger en klar forventning om, at vi kan få god mad til 30 personer serveret på et fast klokkeslæt. Alligevel er det lykkedes igennem 10 år, at næsten alle beboere på skift deltager i madlavningen 3 – 5 personer af gangen. Det viser sig faktisk, at de efterhånden bliver dygtige og oplever, at de er til stor nytte i de fælles bestræbelser for at nå vor fælles opgave.

I arbejdet ønsker nogle at påtage sig den samme opgave hver gang og føler sig tryk i rutinen, siddende på samme plads og skære urter i små tern. Andre udfordrer sig selv og kan selvstændigt lave en ret eller del af den. Således er muligheden for en vis form for oplæring igennem årene mulig. For medarbejderen er det en stor udfordring at kunne håndtere de pædagogiske opgaver samtidig med at maden, de tre retter og diverse diæter skal laves.

Faktisk en svær og ganske anstrengende opgave, som vi helt bevidst har valgt at dele ud på 2-3 pædagoger, der deler opgaven ved at have en eller to maddage om ugen. Vor erfaring er at ved at træffe dette valg, får vi en varieret kost når 2-3 forskellige personer laver mad.

Der er plads til beboerne, selv om køkken opgaven og det pædagogiske fylder meget uden at mad-kvaliteten lider under det. Arbejdsstemningen er god, alle er glade og oplever køkkenet som en god og eftertragtet arbejdsplads.

God hygiejne og god økonomi

Når flere ikke uddannede køkkenfolk arbejder i køkkenet, skal der holdes fokus på renlighed, oprydning og økonomi.

Vi har delt indkøb ud til 3-4 personer, og rengøringsfolk tager sig af den grundigere rengøring, som køkkenfolket ikke når i det daglige. Det er klart, vi alle skal leve op til sundhedsmyndighedernes krav.

Økonomien følges nøje. Varer der kommer fra vor eget mejeri – bageri- landbrug - gartneri afregnes på almindelig vis og indgår i værkstedernes samlede økonomi, der således kontrolleres af Galten kommune, som vi alle, der arbejder i bofællesskab og værksteder, er ansat af. Ud af et fast kostbudget kommer pengene fra betaling af beboere og medarbejdere. Dette budget kan sammenlignes med andre lign. bofællesskaber, selv om vi har store mål og næsten al mad er dyrket biodynamisk / økologisk.

De fem områder

Vi ser det vigtigt at alle fem områder prioriteres lige højt. At der hele tiden holdes et bredt fokus. Man må ikke falde i ved at opprioritere enkelt områder som økonomi / renlighed eller menu sammensætning / ernæring.

Alle fem områder må finde ind i et gensidigt balance forhold i det pædagogisk / ernæringsmæssige for at et sådant køkken kan fungere optimalt.

Således forsøger vi at sætte os selv mål og leve op til køkkenet med de fem stjerner:

- * **Variert mad fra årstiderne, der er sund og smager**
- * **Friske råvarer og mad til tiden**
- * **Varm stemning under måltidet**
- * **Køkkenet som en god arbejdsplads for alle**
- * **God hygiejne og god økonomi**

Per Clauson-Kaas er uddannet kok, tjener og Rudolf Steiner lærer. Han har arbejdet sammen med udviklingshæmmede i 30 år og været med til at grundlægge Hertha Levfællesskab. www.hertha@galten.dk

Perspektiver på Brugerinddragelse

Af Mona Burgdorf Herskind.

I min bog *Udviklingshæmning og brugerinddragelse* – “det er mig, der bestemmer her...!?” har jeg valgt at give udviklingshæmmede medborgere ordet, turdet lade dem definere, hvad de finder vigtigt i forhold til brugerinddragelse og brugerindflydelse, og lyttet til deres vurdering af, hvordan medarbejderne lever – eller *ikke* lever op til dette. I bogen afdækkes brugerinddragelse også gennem det professionelle personales øjne. På den måde giver den et nuanceret billede af, hvordan det står til med brugerinddragelse hos mennesker, der er udviklingshæmmede.

Jeg er meget overrasket over de temaer, de udviklingshæmmede udpeger, som vigtige at have indflydelse på. Det er ikke temaer, jeg genkender, som dem, der som regel peges på af personalegrupper, hvilket ofte drejer sig om, hvorvidt de udviklingshæmmede skal have lov til selv at bestemme deres tøj, mad, hygiejne o.l. nære ting. *Dette har mange af brugerne allerede opnået.* Det er mere overordnede temaer. De udviklingshæmmede oplever en høj grad af brugerinddragelse på de nære ting i hverdagslivet, på opfyldelsen af de basale behov, såsom mad, tøj, sengetid og daglige sysler, mens mere vidtgående behov, ofte temaer som involverer andre, er svære, hvis ikke umulige, at blive inddraget i forhold til. Det drejer sig, i min undersøgelse, om valg af bolig, familieliv og ægteskab, gæster “gå-hjem-tid”, arbejde, kontaktperson, medarbejdere og ind-

dragelse i forhold til disses arbejdstidsplanlægning. Provokerende sagt, har de udviklingshæmmede opnået de første “børnerettigheder”, men ikke “voksenrettighederne”. De nærmer sig “konfirmationsalderen”.

Men de udviklingshæmmede ønsker betydelig mere medbestemmelse og en langt højere grad af inddragelse og indflydelse.

Brugerinddragelse kvæles i regler, rutiner og normer og tilpasset “facadevirksomhed”

Mine vigtigste pointer i forhold til, hvorfor brugerinddragelse implementeres som beskrevet, er *for det første fordi der eksisterer en væsentlig institutionalisering*, hvilket betyder, at regler, rutiner og normer får lov til at bestemme, dvs. at medarbejderne gør, som de altid har gjort, fordi det er velkendt og almindeligt accepteret, og dermed skaber tryghed.

For det andet fordi der forekommer et væsentligt antal dekoblinger, dvs. at medarbejderne siger ét og gør noget andet. I stedet for, som konsekvens af Servicelovens krav om brugerinddragelse, at ændre på adfærden indadtil, “nøjes” organisationen med at tale om ændringen udadtil, hvorved organisation og handling dekobles. Dvs. man tilpasser sig symbolsk til omgivelserne, som en slags “facadevirksomhed”, og Servicelovens §§ 111 og 112 får derfor kun i mindre grad reelt gennemslag i medarbejdernes handlingsnormer.

En vanskelig omstillingsproces

Botilbudet er en gammel institution med mange normer, regler og rutiner, hvor medarbejderne taler om “gamle lig i lasten” og brugerne om “uskrevne love.” Dette kan medføre en vanskelig omstillingsproces for både medarbejdere og brugere. Medarbejderne har forskellige normer, og disse giver forskellige muligheder og betingelser for brugerinddragelse. Min undersøgelse viser at brugerinddragelse bremses af såvel faglige som personlige normer, samt af organisatoriske aspekter og hensynet til fællesskabet:

Medarbejderne “ved bedst”

Medarbejderne er “opdraget” til, at de med baggrund i deres professionelle *faglighed* “ved bedst”. De er vant til at tænke i problemdefinerings og problemløsning, og fra omgivelserne/familie og pårørende er der også forventninger om, at de kan og praktiserer det, hvilket kan være en hindring for at brugernes synspunkter og ønsker inddrages. Heri ligger en magt, medarbejderne både har fået og taget, og fagligheden kan blive til en magt, der ikke altid harmonerer med brugerinddragelse.

Medarbejderne peger også på, at brugerinddragelse kan være omsorgssvigt. Et svigt ift. medarbejdernes faglige viden og ansvar, som dem, der ved bedst. Hvis der er risiko for, at inddragelsen medfører omsorgssvigt vægter medarbejderne det *faglige ansvar* frem

for brugerinddragelse. Dette er vigtigt at være bevidst om, men ligeså vigtigt er det, at det ikke bliver en sovepude, forstået på den måde, at det faglige ansvar ikke vægtes på bekostning af brugerinddragelse. Jeg finder det vigtigt, at der blandt medarbejderne forefindes en vis risikovillighed, for at sikre at brugerne så vidt muligt bliver inddraget, hvis de vil leve op til egne og Servicelovens intentioner.

Brugerinddragelse i praksis afhænger af hvem, der er på vagt

Også medarbejdernes *personlige normer* kan virke bremsende på brugerinddragelse, når disse er afgørende for om brugerne "må få lov" eller har selvbestemmelse. Når der i mit interview med medarbejderne forekommer udsagn, som at "[...] beboerne må forholde sig til, hvem der er på vagt, for heraf afhænger praksis," bliver medarbejderens individuelle, personlige normer grænsesættende for inddragelsesgraden. Det betyder, brugeren i vid udstrækning vil være afhængig af, hvorvidt vedkommende og medarbejderen har samme normer eller disse støder sammen.

I forhold til valg af kontaktperson oplever de udviklingshæmmede brugerinddragelse helt i bund. Fraværet af inddragelse, er begrundet i *personlige normer* og hensyn, idet medarbejderne oplyser, at de ikke vil risikere det personlige nederlag og de negative vibrationer medarbejderne imellem, det ville kunne medføre, hvis den samme medarbejder bliver valgt af mange brugere, eller hvis en medarbejder *ikke* bliver valgt af nogen. De *personlige normer* har således fortrin frem for brugerinddragelse.

Organisatoriske aspekter og hensynet til fællesskabet kommer før brugerinddragelse

Endelig spiller *organisatoriske aspekter* og *hensynet til fællesskabet* en rolle for brugerinddragelse. Personalnormering, arbejdstider og arbejdstidsplanlægning sætter en grænse for, hvor mange medarbejdere, der er på arbejde og på hvilke tidspunkter.

Et stort "fællesskab" kræver regler og retningslinjer, hvilket medfører indbyrdes hensyn, som brugerne finder "trælse" og modvirkende brugerinddragelse og individuelle hensyn. Brugernes syns, de er alt for mange til alt for få medarbejdere, og at de ofte skal give rum til andre på bekostning af opfyldelse af egne behov og ønsker. Der skal fx skrues ned for fjernsynet, man har faste madda-

I bogen "Udviklingshæmning og brugerinddragelse" giver forfatteren, cand. scient. soc. Mona Burgdorf Herskind et nuanceret billede af hvordan det står til med brugerinddragelse.

ge, man spiser på bestemte tidspunkter og man må vente til, det er "ens tur" osv. Udover *hensyn til fællesskabet*, er den individuelle brugerinddragelse også afhængig af medarbejdernes evne og fleksibilitet ift. at være i stand til at give forskellige former/grader af inddragelse med udgangspunkt i den enkelte brugers evner og formåen.

Perspektivering

Hvis man i botilbudet vil arbejde mere med brugerinddragelse, og ønsker en større grad af overensstemmelse mellem praksis, og hvad brugerne godt kunne tænke sig, kunne man foretage sig forskellige tiltag både på det organisatoriske niveau og på bruger-, medarbejder- og ledelsesniveau.

Tiltag på det organisatoriske niveau

Da brugerinddragelse er afhængig af, at struktur, processer og kultur understøtter dette, vil det være hensigtsmæssigt at etablere en deltagelsesorienteret kultur samt vel-etablerede påvirkningskanaler.

Tiltag på brugerniveau

Det er vigtigt, at brugerne har viden om Serviceloven, og at de er orienteret om, hvad brugerinddragelse og brugerindflydelse betyder mht. *mulighed for indflydelse*. I min undersøgelse viste det sig, til min forundring, at ingen, hverken ledelsen eller medarbejderne, havde informeret brugerne om Ser-

viceloven, dens intentioner og deres "nye" rettigheder.

Loven stiller krav om brugerråd, men arbejdet med at få et sådant til at fungere kan være problematisk. En måde at løse nogle af problemerne på kunne være gennem udarbejdelse af en *nedskreven forretningsorden med beskrivelse af kompetencer og rettigheder*. En anden mulighed kunne være, at medlemmer af rådet har rettigheden til personligt at *deltage på personale-møde*. Brugerne kunne eventuelt også *lære mødeteknik* og at opstille en mødestruktur og formulere "ordensregler".

Ledelsen og medarbejderne bør tage stilling til, *hvordan* brugerrådet sikres så stor indflydelse som muligt. Man kunne fx bede *brugerne selv formulere, hvad de ønsker at arbejde med i rådet*. For at imødegå brugernes ønske om information i forbindelse med ansættelse af *specielt nye vikarer, men også nye praktikanter kunne det ligge fast, at disse præsenterede sig på beboermøder*.

I min undersøgelse er det også oplagt at pege på indførelse af *dialogmøder*, hvor bruger og medarbejders synspunkter i forhold til et bestemt tema, mødes. Oplagt er temaer, hvor brugerne ønsker brugerinddragelse og indflydelse, men føler de taler for døve øren og at der bliver handlet og taget beslutninger bag deres ryg. Fx en debat om temaer som fx, ægteskab og børn, eller om arbejdstidsplanlægning, valg af arbejde, valg af kontaktperson osv.

En ide kunne også være at oprette *brugerfora*, hvor brugernes mening kan dannes i sin "rene" form.

Endelig nedsættes i organisationen mange *arbejdsgrupper*, og måske kunne flere af disse være med bruger-deltagelse. I så tilfælde skal bruger-deltagelsen være med mere end én.

Overvejelser vedrørende medarbejderne

Ligesom brugerne mangler også medarbejderne overordnet en

gennemgang og *drøftelse af Serviceloven og dens intentioner, samt af begreberne brugerinddragelse og -indflydelse*. Herudover mangler de *drøftelser og afklaringer vedrørende såvel faglige som personlige holdninger og værdier* som fx individualitet, rettigheder m.m. ift. brugerinddragelse og -indflydelse. Hvis medarbejderne ønsker at arbejde mere med brugerinddragelse, er det vigtigt, at hele personalegruppen får formuleret og gennemarbejdet betydningen af de værdier, der ligger bag loven. Fraværet medfører, at medarbejderne implementerer, signalerer og praktiserer forskelligt, hvilket *kan* være uhensigtsmæssigt. For at medarbejderne kan arbejde bevidst med brugerinddragelse, er det meget vigtigt, at de er *bevidste om deres egen rolle*. Desuden skal de være *bevidste om magtdimensioner og -relationer mellem bruger og professionel*.

Men uhyre vigtigt er det, at de tager udgangspunkt i brugernes egne ønsker og drømme for deres liv. Derfor er det nødvendigt, at de spørger de udviklingshæmmede, hvad de ønsker inddragelse og indflydelse på. I dag anvendes medarbejdersamtaler i alle led og, det kunne være både relevant og givtigt, at *indføre brugersamtaler*.

Overvejelser vedrørende ledelsen

Overordnet skal ledelsen *sørge for afklaring af rammer og mål, ansvar og roller samt holdninger til brugerinddragelse*. Desuden at der gives *brugerinformation og viden om Serviceloven og brugernes rettigheder, og at brugerne inddrages i implementeringsprocessen*.

Som det fremgår af min undersøgelse, eksisterer der en væsentlig institutionalisering, og der forekommer et væsentligt antal dekoblinger på alle niveauer i botilbudet i forhold til brugerinddragelse og -indflydelse. En forklaring er, at medarbejderne er usikre på ledelsens og kollegaernes holdninger, ligesom også brugerne er usikre og indretter sig i nogle tilfælde efter uskrevne love. Lederen skal

sammen med medarbejderne *bevidst arbejde med dekoblingerne og afklaring af disse, og lige så bevidst med institutionaliseringen og dennes konsekvenser på godt og ondt*.

Som udgangspunkt er der ingen regler i botilbudet i forhold til brugernes inddragelse. Alle brugerne har de samme menneskerettigheder, og alle har indflydelse på alt, indtil det modsatte har vist sig nødvendigt, udtrykker ledelsen. Heller ikke i forhold til brugerråd og beboermøder er der en nedfældet forretningsorden, og ledelsen giver udtryk for, at reelt er der ingen grænser for, hvad beboerne kan tage op på beboermøde. Men medarbejderne synes ikke, at beboermøderne fungerer, og de finder, at de i medarbejdergruppen mangler "[...] en snak om, hvad er det for nogle ting, som brugerne reelt har indflydelse på".

Det spiller en vigtig rolle om leder og medarbejdere har *drøftet værdier og holdninger ift. brugerinddragelse*. Meget afgørende for implementeringen af intentionerne i forhold til brugerindflydelse er på den ene side *Serviceloven, at alle har kendskab til den og har drøftet den*, men lige så centralt er det, at der *fastsættes retningslinjer, og drøftes både faglige og personlige normer*. Ellers risikerer brugerinddragelse og -indflydelse bare at fremstå som JUHU-ord, men ingen operationalisering!

Lederens replik at: "*Vi har givet dem kufferten med frihed, men vi hjælper med at pakke den ud*", kan i nogle tilfælde opleves som, at brugerne har fået kufferten med brugerinddragelse, men de bliver ikke hjulpet med at pakke den ud.

Der er ikke meget ved en kuffert med indhold, hvis man ikke ved, hvad det skal bruges til!

Denne artikel er den anden artikel om brugerinddragelse af Mona Burgdorf Herskind. Den første artikel der havde titlen "Drømmen om at være Herre i eget hus" blev bragt i Udvikling nr. 1 - 2006.

Anderledes og alene

Af journalist Sofie Pedersen.

Der er mange ting, som 24-årige Alex Rasmussen har svært ved. En af de sværeste ting er at spørge om hjælp. For Alex vil så gerne kunne finde ud af det selv. Men drømmen om en normal tilværelse med lejlighed, kæreste og arbejde endte i et sort hul, og der var ingen til at samle ham op.

Det står taget hen i Alex Rasmussens hukommelse, hvordan han fandt vej til sin fars gård på Midtfn en dag i december 2004. Han husker hverken, hvilken dato, eller hvad tid på dagen det var. Blot at han forinden havde ringet og fortalt, at han var hjemløs og spurgt, om han måtte komme hjem.

Alex's far var bekymret. Han havde længe haft på fornemmelsen, der var noget, der ikke var, som det skulle være.

- Det er sådan noget, man fornemmer omme i nakkehårene, uden at man kan sætte ord på, hvad det er, siger Sten Rasmussen.

Synet af Alex mere end bekræftede denne fornemmelse. Alex, der altid har været spinkel af bygning, var blevet iøjnefaldende mager. Med 41 kilo fordelt på sine 160 centimeter så han endnu mere skrøbelig ud end nogensinde før.

Nu hvor Alex godt et år efter sidder i sin fars køkken og fortæller historien, hænger tøjet stadig på ham. Cowboybukserne krøller i linningen, fordi de er spændt kraftigt ind, og skjorten må være mindst et nummer for stor. Han er klædt i sort fra top til tå, og det mørke tøj får ham til at syne endnu mindre, nærmest forsvindende lille.

Bevægelserne er noget nær lydløse, og stemmen sagte og tøvende. To blågrønne øjne står på vagt over de høje kindben og blinker nervøst, når fortællingen trænger ud i de mørke kroge.

- Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre. Jeg følte bare, at det hele kun-

ne være lige meget, siger Alex.

Hans far, ser over på ham:

- Ja, dengang der kom Alex virkelig om bag i køen, og der har han sådan set stået hele livet, bemærker Sten nøgternt.

Ny start efter nederlag i folkeskolen

Allerede i 2. klasse stod det klart, at Alex ikke kunne følge med i den almindelige folkeskole. Derefter prøvede han forskellige former for specialundervisning med skiftende held. Forsigtig og tilbageholdende, som Alex var, blev han ofte skræmt af den mere hektiske opførsel fra specialklassens adfærdsvanskelige elever. Det kneb med koncentrationen, og han følte sig anderledes.

Da Alex var 15 år, kom hans far en dag hjem med en alvorlig meddelelse. Han fortalte, at Alex's mor, som de seneste par år havde kæmpet med depressioner, havde taget sit eget liv. Faren stod nu alene med fire drenge, hvoraf Alex var den ældste. Det var en hård tid, og der var ikke altid plads til at tage særlige hensyn til Alex, når hverdagen skulle køre.

Men midt i sorgen tegnede der sig et nyt håb. Alex fik en plads på den Klintebjerg Efterskole på Nordfn. En efterskole for elever med særlige behov. Der begyndte han at blomstre. Derfor håbede både Alex og hans far, at voksenlivet ville byde på nogle af de succeser, som barndommen havde været fattig på.

- Det var godt at komme på Klintebjerg, for der følte jeg mig ikke anderledes. Jeg var ikke så god til at læse og kunne ikke finde ud af matematikopgaverne eller noget som helst, som en almindelig kunne. Men på efterskolen var der andre, som også havde svært ved at læse og regne. Så jeg lærte, at jeg var god nok alligevel, siger Alex.

Han fik mange venner på efterskolen og også sine første kærester. Alex's kontaktlærer Eigil Brandt husker Alex som en stille og tilbageholdende elev, der var vellidt blandt både elever og lærere. Under opholdet blev han langsomt mere udfarende.

- På en lejrto tog han fusen på os alle. Vi var taget til Søhøjlandet og skulle prøve kræfter med pæleklatring. Næsten før vi kom i gang, sad Alex oppe i den allerhøjeste mast på seks meter. Det var ikke engang alle lærerne, der turde kravle op i den. Men den lille, stille og tilbageholdende Alex var som forvandlet til en blanding mellem Spiderman og Tarzan. Det var sejt, fortæller Eigil Brandt.

Klintebjerg Efterskole er en prøve- og eksamensfri efterskole, hvor eleverne arbejder med teori i praksis på forskellige værksteder. Som led i undervisningen havde Alex ansvaret for et lille drivhus, og han var af flere omgange i praktik hos forskellige gartnere, hvor skolen fik gode tilbagemeldinger. Da Alex i år 2000, efter tre år på efterskolen skulle videre, konkluderede forstanderen i sin udtalelse: "Alex er rigtig godt på vej og skal herfra medgives de varmeste anbefalinger og bedste ønsker".

Selvom Alex var godt på vej, skulle der desværre ikke meget til at afspore den gode udvikling. I pædagogiske rammer kunne han godt få en arbejdsdag til at fungere. Det beviste han på en institution i Slangerup, hvor han gennem to år hver morgen mødte kl. 8 i gartnerværkstedet og havde fri kl. 15.45. Men da han blev hjemskrevet for begynde et selvstændigt liv med egen lejlighed og arbejde, gik det galt.

Egen lejlighed med tomhed

Alex havde ellers glædet sig til for

første gang at få sit eget hjem. Han hyggede sig med at indrette den nye etværelses lejlighed, som han selv fandt møbler til på det lokale Røde Kors genbrugscenter. Lejligheden lå i en lille landsby tæt på farens gård, og om eftermiddagen kiggede han af og til ind til kaffe og satte lamper op eller fiksede andre småting.

Som led i en jobtræning begyndte Alex i praktik på et lokalt gartneri, så han kunne vise, hvad han duede til. Men der gik ikke lang tid, før han følte sig ensom og ubrugelig på arbejdspladsen.

- Der var masser af ting, som jeg ikke rigtig kunne være med til, fordi jeg ikke havde nogen læsefærdigheder. Der kom tit sedler op om, hvad der skulle gøres ved de forskellige planter, og hvor meget gødning de skulle have. Det var bare en af de ting, som jeg ikke kunne finde ud af, så jeg følte ikke rigtig, at jeg hørte til, husker Alex.

Han vidste godt, at han bare skulle bede de andre ansatte om hjælp. Men hvis der ikke var nogen i nærheden at spørge, kunne han ikke regne ud, hvad han skulle lave, og det irriterede ham. I det hele taget irriterede det ham at skulle spørge om hjælp hele tiden, for det var der ingen af de andre, der behøvede. Med tiden begyndte Alex at føle sig meget alene på gartneriet. Han spiste godt nok frokost sammen med de andre medarbejdere, men han deltog aldrig i samtalerne.

- Der var ikke nogen forbindelse mellem os overhovedet. Det var bare arbejde. De snakkede ikke med mig, og jeg forsøgte heller ikke selv noget, siger Alex.

Men det var ikke kun på arbejdet, at Alex følte sig ensom. I landsbyen, som han var flyttet til kendte han ingen, og han kom heller ikke til det.

- Det er svært at komme ind i Brobyværk, hvis man ikke er født der. Så får man hele tiden at vide, at man ikke er indfødt. Folk de snakker over det hele. Især når du skal ned til købmanden. Det var ikke særlig sjovt. Jeg var meget, meget alene, husker Alex.

I den tid var weekenderne lyspunktet. Der mødtes han i Odense med

de gamle venner fra efterskolen, og så stod den på cola og computerspil. Gennem fælles bekendte havde han lært en jævnaldrende pige fra København at kende. Karina var sød og kunne snakke med alle. Hun ville gerne være kæreste med Alex, efter nogle måneder begyndte de at komme sammen.

Imens blev hverdagene langsomt sværere og sværere at komme igennem. Arbejdsdagen på gartneriet startede kl. 7 om morgenen, og Alex var som regel først hjemme igen ved 17-tiden. Så var det af med tøjet og i bad, lave mad, se fjernsyn og så i seng. Alex kan godt lide at lave mad. Hvis han selv skal sige det, er han "temmelig god til det".

- Til sidst der orkede jeg bare ikke at lave mad mere, og så holdt jeg op. Jeg holdt også efterhånden op med at komme på arbejdet. Jeg var meget træt og kunne ikke overskue det, fortæller Alex.

Han begyndte at opsøge sin læge for at få hjælp. Men han forklarede aldrig lægen, at han følte sig ensom og udenfor på arbejdet og i landsbyen. Det var altid ondt i halsen, eksem, træthed eller noget andet. Lægen konstaterede, at Alex var overfølsom overfor de margueritter, han arbejdede med, men at han ellers var en sund og rask ung mand.

Selv om Alex's far ofte spurgte til, hvordan det gik, fortalte han heller ikke ham om sine problemer. Derfor kom det som noget af en overraskelse, da Alex efter omkring et halvt år i egen lejlighed pludselig en dag var flyttet til København for at bo sammen med Karina.

- Jeg er jo voksen, så jeg tænkte, at det ikke var alt, min far behøvede at vide. Jeg ville bare væk, husker Alex.

Søvnløse nætter i København

Karina havde en toværelses lejlighed i Brønshøj. Her rykkede Alex ind med en gammel sofa, som fik plads i stuen sammen med Karinas moderne IKEA møbler. Alex var glad for Karina, og glad for at være flyttet væk fra ensomheden i Brobyværk.

Hans nye socialrådgiver på Københavns Kommune var god at snakke

med. Over flere møder nåede de frem til, at Alex nok skulle have et flexjob, da han ikke kunne passe et almindeligt job. Men han skulle forberede sig på, at der kunne komme til at gå noget tid.

Derfor gik Alex hjemme i lejligheden, mens Karina passede sit arbejde i en smørrebrødsforretning. Når Karina kom hjem, tog de ud for at handle sammen. Så lavede Alex mad, og når de havde spist, vaskede Karina op. Senere fik de kaffe og så fjernsyn sammen.

Selvom Karina ikke havde problemer med at læse og skrive, faldt det aldrig Alex ind at bede hende om hjælp, når der kom brev til ham fra kommunen.

- Der er jo ting, som jeg gerne ville kunne selv, som læsning og skrivning og sådan noget. Det, synes jeg ikke, er særlig sjovt at spørge om. I brevene kunne jeg se, hvor jeg skulle møde og hvornår. Så ringede jeg altid op til kommunen for at høre, hvad det egentlig var, det drejede sig om, siger Alex.

Som tiden gik, begyndte Alex også at føle sig ensom i København. Karina havde mange veninder, som hun sås med, men Alex kom sjældent udenfor lejligheden. Han havde svært ved at få tiden til at gå, og udsigterne til at finde et flexjob så ikke gode ud. Hans første sagsbehandler var blevet sygemeldt, og Alex følte ikke, at den nye sagsbehandler var interesseret i at hjælpe ham. Alene det, at få fat på hende over telefonen, virkede nærmest umuligt, så Alex opgav efterhånden at prøve.

Efter to år i København uden noget at lave var der mange ting, der havde ændret sig. Alex og Karina snakkede sjældent sammen mere. Når de endelig talte med hinanden, endte det som regel i skænderier. Alex havde svært ved at tage sig sammen til at komme ud af døren, så det blev Karina, der stod for indkøb og madlavning. Om natten havde han problemer med at sove. Så sad han i sofaen og stirrede ud i luften eller så fjernsyn. Om dagen lå han for det meste og sov. Han fik svært ved at skelne dagene fra hinanden, og tan-

kerne flakkede omkring. Men han snakkede aldrig med Karina om, at han havde det skidt.

- Jeg ved egentlig ikke, hvorfor jeg ikke fortalte hende, hvordan jeg havde det. Men altså vi snakkede jo nærmest ikke sammen. Til sidst havde jeg det rigtig dårligt. Så stak jeg bare af, fortæller Alex.

Da han forlod lejligheden i Brønshøj, havde han boet der i to år. Men hans tidsfornemmelse var helt væk, og de nærmere detaljer om, hvordan han kom af sted, er lige så omtumlede i Alex hukommelse, som den kommende tid skulle blive:

- Jamen det var ikke noget, jeg havde gået og gennemtænkt. Det var bare noget, jeg gjorde. Jeg tog det tøj, jeg kunne have med i en rygsæk og en sportstaske. Så gik jeg bare rundt. Andet kan jeg ikke rigtig huske, forklarer han.

Blandt garvede alkoholikere

Den første, Alex kontaktede efter "flugten", var en ven fra efterskolen, som boede i Svendborg. Vennen tilbød, at Alex kunne bo på sofaen hos ham i et stykke tid.

- Jeg var sådan set ligeglad med, hvor jeg kom hen. Jeg skulle bare væk, husker Alex.

Når de to venner vågnede op ad formiddagen, gik turen ned til det nærmeste supermarked. Her hentede de en kasse øl, som de slæbte hjem for at drikke. I løbet af dagen kom der mange folk på besøg i lejligheden. Folk som Alex betegner som garvede alkoholikere.

- Det var ikke noget liv. Jeg kunne slet ikke forestille mig at leve på den måde. Men jeg tænkte ikke så meget på det tidspunkt. Alle tankerne forsvandt ligesom, når jeg drak, fortæller han.

Efter tre måneder fik Alex at vide, at han ikke længere kunne bo hos vennen. Han forsøgte derefter at henvende sig hos forskellige fynske kommuner for at få hjælp til et sted at bo.

- Der var nogle, som gerne ville hjælpe, men jeg fik hele tiden at vide, at det var min sagsbehandler i Københavns Kommune, der skulle

gøre noget. Til sidst ringede jeg så til dem i København og sagde, at jeg ikke havde noget sted at bo. Så fik jeg at vide, at jeg kunne købe Den Blå Avis. Nå ja, det var også helt fint, når jeg ikke kunne læse den, siger Alex med ironisk alvor og fortsætter:

- Jeg vidste slet ikke, hvad jeg skulle gøre. Så tog jeg endelig hjem til min far og fortalte, hvordan det var.

For Alex's far blev det i den følgende tid klart, at noget var helt galt med Alex.

- Nu har der aldrig været særlig meget initiativ i Alex, men der var slet ikke noget tilbage. Man kunne bede ham om at gøre et eller andet, men der skete ingenting. Så det holdt jeg hurtigt op med, fortæller Sten.

Alex husker også selv, hvordan det var:

- Mine tanker var meget rodede. Hvis jeg havde fået besked på, at jeg skulle gøre et eller andet, så kunne jeg ikke lige komme i tanke om, hvad det egentlig var, jeg skulle, siger han.

Depression blev vendepunkt

Selvom Alex var glad for at være sammen med familien, følte han det samtidig som et stort nederlag at skulle flytte hjem igen.

- Der er nok ingen voksne, som har lyst til at bo hos deres forældre, som han tørt konstaterer.

Derfor blev følelsen af mindreværd også større dag for dag. Alex kunne se, at hans tre yngre brødre, som alle boede hjemme, klarede sig godt og havde let ved det boglige. Især når han sammenlignede sig med den ældste bror Stefan, følte han sig anderledes.

- Stefan er ret bogligt dygtig. Han virker meget ældre, end han egentlig er. Sådan voksen. Han har også nemmere ved at snakke med folk, end jeg har, fortæller Alex.

Selv blev Alex mere og mere inde lukket. Han havde ikke mod på at bevæge sig udenfor huset eller kontakte de gamle venner fra efterskolen.

- Før jeg kom på Klintebjerg Efterskole, følte jeg ikke, at jeg var noget. Mens jeg var på efterskolen, lærte jeg så, at jeg faktisk var noget. Men da

jeg kom tilbage igen til min far, følte jeg overhovedet slet ikke, at jeg kunne noget som helst. Jeg lavede ingenting. Jeg havde mistet troen og tænkte, at det hele kunne være lige meget, fortæller Alex.

Alex's far anede ikke, hvad han skulle stille op for at hjælpe sin søn. Han følte, at det var problemer, som han ikke selv kunne håndtere. På den anden side havde han ikke stor tiltro til systemet, som han følte allerede havde svigtet mange gange. Ikke mindst, da Københavns Kommune stoppede Alex's kontanthjælp med den begrundelse, at han ikke længere stod til rådighed for arbejdsmarkedet der.

- Jamen det var jo rigtigt, at han ikke stod til rådighed, for han boede her hos mig. Men nu havde de ikke kunnet bruge ham til noget i al den tid, han boede derovre, så det sved at få den i hovedet. Jeg regnede dengang med, at de nok havde styr på, hvad de gjorde i kommunen. De havde jo sagt, at han skulle have et arbejde. Men når det så går op for én, at der ikke er blevet gjort noget for at hjælpe ham, så mister man troen, siger Sten.

Han fik flyttet Alex til socialforvaltningen i sin egen kommune. Efter et besøg hos familiens gamle læge, blev Alex henvist til en psykiater. Her blev det konstateret, at Alex led af en depression, som han startede behandling for. Med hjælp fra psykiaterens udtalelser, fik Alex et værelse på et kollegium i Odense for sent udviklede og psykisk skrøbelige unge.

Der bor han i dag og er begyndt at modtage undervisning under Amtets Specialundervisning for Voksne. Modet er langsomt ved at vende tilbage:

- Der er nogle gode dage, hvor jeg har det rigtig godt og synes, at jeg er den gamle Alex. Men jeg skal ikke ud og bo for mig selv foreløbig. Jeg synes, det er rart, at der er pædagogerne at snakke med her, og jeg vil gerne blive bedre til at læse og skrive først. Nu kan jeg godt læse nogle af underteksterne til en film. Men ikke dem alle sammen og ikke gennem hele filmen. Så bliver jeg meget, meget træt i hovedet, siger Alex.

Venskaber på tværs af tid og rum

Af Maria Lincke Jørgensen, projektmedarbejder.

Flere undersøgelser viser, at mange med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne lever et liv i social isolation. En væsentlig risikofaktor er de skift, som den enkelte oplever i sin bolig- og beskæftigelsessituation gennem livet. Særligt i de tilfælde hvor den handicappede mangler, eller har et begrænset verbalt sprog, kan det være vanskeligt at opretholde kontakten med tidligere bofæller eller kollegaer. Et nyt projekt i Frederiksborg Amt forsøger at skabe rammerne for etablering og opretholdelse af sociale netværk via "Herbor"-systemet. Forhåbningen er, at projektet kan medvirke til at skabe kontinuitet i brugernes liv og forebygge social isolation.

Forebygger social isolation

De fleste mennesker oplever på et tidspunkt at flytte fra en bolig til en anden, og mange oplever måske også at måtte flytte til en anden by. Det gælder selvfølgelig også mennesker med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne, for hvem omstillingen i at flytte kan være en svær proces. Særlig svært er det at flytte, hvis man ikke har forudsætninger for selvstændigt at opretholde kontakten til ens tidligere sociale netværk. Konsekvensen bliver, at den nye bolig ikke bare bliver et skift, men også et brud med hverdagen – et farvel til de mennesker man kender og holder af.

Videns- og formidlingsenheden på Kommunikationscentret i Frederiksborg Amt har nu igangsat et projekt, der har fokus på at fore-

bygge social isolation blandt udviklingshæmmede. Konkret arbejdes der på at udvikle et kommunikationsforum, der er bygget op omkring det internetbaserede Herbor-system. På denne måde bliver det muligt at opretholde og etablere venskaber på tværs af tid og rum. Ved at forankre dannelsen af sociale netværk i et e-mailsystem baseret på billeder, skabes der mulighed for, at alle kan deltage – uafhængigt af sproglig formåen og geografisk placering.

Hvad er Herbor?

Herbor er en internetbaseret kommunikationsplatform, der på mange måder minder om e-mail-programmet Outlook. Systemet er imidlertid særlig udviklet til mennesker med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne, og tager dermed hensyn til de særlige behov en funktionsnedsættelse medfører.

Lige som i Outlook er det muligt at føre en kalender fra Herbor samt at sende og modtage mails. Man kan også have en gæstebog, hvor andre kan skrive en hilsen, og man kan have links liggende til hjemmesider med særlige interesseområder. Det er brugeren, der afgør, hvor mange funktioner der skal være på deres Herbor-side, afhængigt af hvor meget de kan overskue og har brug for. Nogle brugere ønsker måske kun at have en billed- og e-mail-funktion, mens andre ønsker at have en række forskellige funktioner.

Udgangspunktet for at bruge Herbor er, at det skal være muligt at bruge systemet på trods af en

Videns og formidlingsenheden (VIFO) har viden og kompetencer i forhold til implementering af kommunikationsteknologi i pædagogisk praksis.

VIFO er den del af Kommunikationscentret i Frederiksborg Amt.

VIFO samarbejder med følgende kommuner i det konkrete projekt: Helsingør, Hørsholm og Fredensborg-Humlebæk.

Har du spørgsmål om projektet eller er du interesseret i et samarbejde vedr. kommunikationsteknologi - kontakt projektleder Michael Hjort-Pedersen: 48 22 86 20

For yderligere viden om VIFO se: www.kc.fa.dk/voksne/vifo/

begrænset sproglig formåen. Navigeringen sker således ved hjælp af billeder, der er individuelt tilpasset. Det vil sige, at brugeren kan have et billede af sin postkasse, på det "funktions-ikon" der symboliserer indkomne mails. I det hele taget spiller billeder en afgørende rolle i Herbor. Alle brugere har deres egen billedmappe i systemet. Mappen er lavet, så det er let at organisere billederne og dele dem med andre. På den måde kan brugeren også relativt let supplere enhver mail med et billede. Billedet kan fortælle modtageren den

Et nyt projekt i Frederiksborg Amt forsøger at skabe rammerne for etablering og oprettelse af sociale netværk.

historie, eller beskrive den oplevelse, som brugeren i mange tilfælde ikke kan fortælle med ord.

Alle ord i Herbor kan læses op på en hvilken som helst computer. Kan afsenderen skrive - eller få en anden til at skrive en tekst til det billede, som han/hun sender - kan modtageren således få den læst højt i Herbor. Systemet kommunikerer også med almindelige postprogrammer, som eksempelvis Outlook, og det er derfor også en mulighed at modtage en mail fra

et andet postprogram og få den læst højt i Herbor.

Her-bor-venner

I det eksisterende Herbor-system er det en forudsætning for e-mail-delen, at brugeren allerede har et socialt netværk at skrive sammen med. Systemet kan altså, foruden at være et kommunikationshjælpemiddel, fungere som et hjælpemiddel til at fastholde eksisterende netværk. Videns- og Formidlingsenhedens erfaring er dog, at

mange mangler nogle at skrive med, og udgangspunktet for projektet er derfor, at man også skal have muligheden for at skabe nye venskaber. Dette har ført til udviklingen af en skrive-ven-funktion i Herbor-systemet.

Siden udgangen af 2005 har Videns- og Formidlingsenheden i samarbejde med 150 udviklingshæmmede, og mere end 300 pædagogiske medarbejdere i Frederiksborg Amt, arbejdet med et projekt, der skal føre til udvikling-

Ved at forankre dannelsen af sociale netværk i et e-mailsystem baseret på billeder, skabes der mulighed for, at alle kan deltage.

en af en skrive-ven-funktion. Konkret skal der oprettes en database, hvor de 150 udviklingshæmmede – med støtte fra personalet – kan lægge deres personlige profil. Her kan de beskrive deres interesser, og hvilke forventninger de har til en skrive-ven. Profilen bliver herefter matchet andre profiler, og dem der ligner mest, de udvælges. Det betyder, at man altid vil få udvalgt en profil. Alle projektdeltagerne vil medvirke til at designe databasen i Herbor, der forventes at være tilgængelig for andre i løbet af efteråret 2007.

Gennem anvendelse af den nye skrive-ven-funktion er det muligt at fastholde kontakten med sociale

netværk – også selv om man flytter fra et botilbud til et andet, eller fra botilbud til egen bolig. Og det bliver samtidig muligt at skabe nye venskaber. Skal skrive-ven-funktionen udgøre et redskab til at forebygge social isolation, er det imidlertid nødvendigt, at personale og pårørende tager isolationsproblematikken alvorlig, og præsenterer den enkelte for systemet. Det er Videns- og formidlingsenhedens forhåbning, at pædagogisk personale – såvel som pårørende – har mod på at se, de muligheder der findes inden for kommunikationsteknologi i forhold til at lette overgange, skabe kontinuitet i den enkeltes liv og forhindre social iso-

lation. I forhold til at danne sociale netværk er den nye skrive-ven-funktion i Herbor-systemet et kvalificeret bud.

Maria Lincke Jørgensen er projektmedarbejder i:

*Videns- og formidlingsenheden
Kommunikationscentret
Skansevej 2 D
3400 Hillerød
Telefon: 48 22 86 23
E-mail: maljo@fa.dk*

Nordisk projekt om levevilkår for udviklingshæmmede

Af Lena Wiklund, Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor, NSH og Nordiska Handikappolitiska Rådet, Stockholm, Sverige.

I 2006 startede et nordisk projekt om levevilkår for personer med udviklingshæmning. Projektets overordnede målsætning er at udvikle og forstærke faglig kompetence for at hæve kvaliteten på nationale ydelser, der retter sig mod personer, der er udviklingshæmmede.

Projektet blev startet af *Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor*, NSH som er en institution under Nordisk ministerråd. NSH beskæftiger sig med nordiske projekter indenfor handicapområdet og har et sekretariat i Stockholm med seks medarbejdere.

“Det er en fælles udfordring at øge livskvaliteten for disse borgere, som de nordiske lande står overfor” siger Marianne Smedegaard, som leder projektet “Nordisk samarbejde om levevilkår og livskvalitet for mennesker med udviklingshæmning”. Projektet gennemføres i perioden 2006 - 2007.

Baggrund for et nordisk projekt

Der er gennem de senere år sket og sker fortsat store organisatoriske ændringer i de nordiske lande. Udviklingen går tydeligt i retning af at tilbud og ydelser til personer, der er udviklingshæmmede, i stadig større grad bliver decentraliserede og lagt ud i kommunerne. Det er en udfordring at sikre fortsat udvikling og kvalificering af tilbudene til udviklingshæmmede også i et meget decentraliseret system. De nordiske lande er på en gang både ensartede og forskellige, hvilket gør et samarbejde på dette område nyttigt.

Opgaver

Opgaver i projektet er at:

- Styrke og videreudvikle en samarbejdsmodel mellem de nordiske lande i forhold til tiltag og ydelser

for personer, der er udviklingshæmmede.

- Styrke fælles nordisk FoU-virksomhed på området.
- Systematisere erfaringsudveksling mellem tiltag og ydelser i de nordiske lande.
- Øge bevidsthed og viden om hvordan udviklingshæmmede kan bruge egen hverdag – brugermedvirkning / brugerindflydelse.
- Udvikle kompetencehævende tiltag og målrette disse mod enkeltgrupper eller tværfaglige miljøer på tværs af landegrænserne.
- Bedre informationsformidling.

Organisering

- Der etableres nationale komiteer i hvert af de nordiske lande. Repræsentanter udpeges af de respektive ministerier.
- Der etableres en referencegruppe. Repræsentanter udpeges af de nationale komiteer. Derudover vil referencegruppen blive tiltrådt af en repræsentant fra Nordisk Samarbejdsråd (NSR) samt en repræsentant fra Åland, Færøerne og Grønland.

“De nationale komiteer vil repræsentere bred faglighed og viden. Det har stor betydning for den videre konkretisering af projektets indhold,” siger Marianne Smedegaard.

Aktiviteter 2006

- Den 9-10 februar blev symposiet “Hverdagsliv i boliger for udviklingshæmmede” gennemført i Bergen.
- Første møde i de nationale komiteer og i referencegrupper afholdes i foråret 2006.
- Fællesnordisk rejse til Inclusion International 7.-10. november

Marianne Smedegaard.

2006 i Mexico, samt studiebesøg og ”nordisk samling”.

- I efteråret gennemføres en række videokonferencer om temaet “Etik i arbejdet med personer, der er udviklingshæmmede”, i samarbejde med Nasjonalt Senter for Telemedicin (NST) i Norge. Der vil være forelæsere fra Danmark, Norge og Sverige.

Information

Mere information om projektet:
www.nsh.se/udviklingshaemmede.htm

Kontaktperson i NSHs sekretariat:
 Marianne Smedegaard,
 projektleder,

marianne.smedegaard@nsh.se
 +46-(0)8-6201897
 +46-(0)70-3071320 (mobil)

Yderligere information
 om NSH's projekt på:
www.nsh.se/projekt.htm

Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd er samarbejdsorganet for de nordiske landes regeringer. Statsministrene har det overordnede ansvar for samarbejdet. Virksomheden koordineres af de nordiske samarbejdsministre og en række forskellige fagministerråd. Nordisk Ministerråd blev oprettet i 1971. Mere information: www.norden.org

Nordisk samarbejdsprogram om børn i Nordvest-Rusland og de baltiske lande

Af Lena Wiklund, *Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor*,
NSH og *Nordiska Handikappolitiska Rådet*, Stockholm, Sverige.

“This program is badly needed”. Det er responsen ved starten på det nordiske samarbejdsprogram om børn med nedsat funktionsevne og deres familier i Nordvest-Rusland og de baltiske lande.

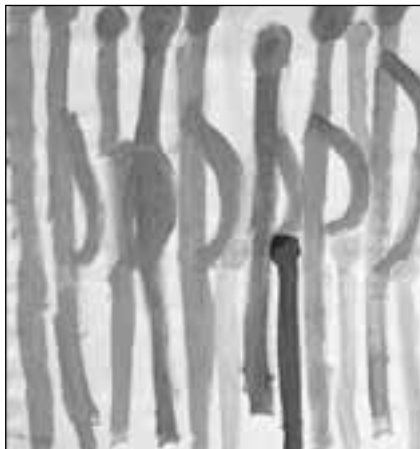
Samarbejdsprogrammet blev startet af *Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor*, NSH som er en institution under Nordisk ministerråd. NSH beskæftiger sig med nordiske projekter indenfor handicapområdet og har et sekretariat i Stockholm med seks medarbejdere.

Samarbejdsprogrammets overordnede mål er at initiere tiltag på forskellige forvaltningsniveauer for at bedre situationen for børn med nedsat funktionsevne og deres familier. Dette kan ske både ved policyskabende tiltag samt ved etablering af konkrete udviklingsprojekter.

Programmet godt modtaget

I marts måned 2006 gennemførtes en række møder med personer fra

relevante ministerier, regionale og lokale myndigheder samt fagprofessionelle og NGO organisationer. Formålet med disse besøg var udover at knytte kontakter til disse niveauer at få konkret viden om status på samarbejdsprogrammets fokusområder, hvad er politikken og hvad er prioriteterne i de forskellige lande på dette område. Ligeledes ville det være nyttigt at udveksle overvejelser om mulige

delprojekter og videre samarbejdsform.

Der blev fra alle sider tilkendegivet et stærkt behov for programmets fokusområder, “this program is badly needed”, og en positiv vilje til at indgå i konkrete udviklingsprojekter og policy-skabende tiltag.

“Det lover godt for et videre samarbejde, og det jo dejligt at intentionerne i programmet virkelig rammer plet for dem, der skal bruge det,” siger projektleder Marianne Smedegaard.

Der blev ligeledes givet udtryk for at en iværkættelse af tiltag indenfor programmet ville kunne understøtte vedtagne politiske strategier i disse lande og dermed fremskynde en igangværende proces.

Der er under møderne bl.a. peget på stort behov for:

- holdningspåvirkning
- etablering af lokale tilbud
- forskellige former for støtte til forældre

At forbedre kvaliteten på de nuværende institutioner, sådan som det er sket her, er en af opgaverne i NSH's program.

- tilførsel af faglig viden og "nordisk tænkning".

Organisering og det videre forløb

Resultatet af disse møder vil nu danne baggrund for fastlæggelse af programstruktur og organisering. Blandt andet skal der ned sættes en bredt sammensat referencegruppe med kompetence på området og med deltagelse fra samarbejdende aktører, herunder brugerorganisationer.

En del af de udfordringer man på handicapområdet står overfor i disse lande er naturligvis forholdsvis ens, men også mange vilkår er meget forskellige. Det vil betyde forskellighed i hvordan, der kommer til at arbejdes videre.

"Et forhold er dog ens," siger Marianne Smedegaard, "og det er det store vidensniveau, det stærke ønske om ændringer og et højt engagement. Det giver grundlag for gode resultater" ..

Information

Mere information om projektet:
www.nsh.se/barn_baltikum.htm
 Kontaktperson i NSHs sekretariat:
 Marianne Smedegaard,
 projektleder,
marianne.smedegaard@nsh.se,
 +46-(0)8-6201897
 +46-(0)70-3071320 (mobil).

Udviklingshæmning, beskæftigelse og netværk

Bog anmeldelse af lektor, cand. pæd. Frank Bylov.

I bogen "Udviklingshæmning, beskæftigelse og netværk" vil du møde Lis Jessen, som jeg selv har kendt i fem, seks år. Bogen handler om netværk, og derfor er det vel rimeligt, at vores bekendtskab også har gjort det. Den første sammenhæng vi mødtes i, kan beskrives som et formelt netværk. Helt præcist var den institutionelle ramme det pædagogiske diplomstudium på det daværende DPH, Danmarks Pædagog Højskole i Esbjerg, hvor Lis var én af ca. 30 studerende, og jeg var én af tre undervisere. Med den rollefordeling må vi ses som 'generaliserede andre' i den indbyrdes relation. I studieforløbet opstod gradvist en øget personlig signifikans, især med den individuelle vejledning i forhold til eksamensopgaverne. Da Lis efter sit diplomstudium fortsatte på kandidatstudiet, holdt vi kontakten i den uformelle personlige relation mellem en tidligere studerende, der af og til bad sin tidligere lærer om råd. Da den danske sektion af NNDR, 'Nordic Network on Disability Research' holdt sin første netværkskonference i København i 2001, var det oplagt, at jeg skulle foreslå Lis at deltage. NNDR.dk er i denne forstand et lavt formaliseret netværk, båret af deltagernes personlige, fagligt-signifikante udvekslinger. Under kandidatstudiet blev Lis ansat i sit nuværende job som daglig leder af Ribe Amts 'Skånejob-projekt', og dermed blev det muligt at bygge nye netværksfor-

bindelser, hvor hun nu jævnligt er gæstelærer for mine studerende på CVU-Vests PD-moduler. Rammen er endnu engang institutionel, men relationen er nu snarest kollegial. Med det 'Nationale Videnscenter for Inklusion og Eksklusion' (NVIE), som CVU-Vest og CVU-Stork oprettede i 2004 opstod der nye netværk, og aktuelt ser vi Lis i en ekspert-rolle i forberedelserne af en konference om 'Personlig Støttet Beskæftigelse', som NVIE vil gennemføre i august 2006.

Vi kan vel se dette rids af to fagpersoners skiftende netværkskontakter som en illustration af den forvikling, der kan ske mellem uddannelses- og arbejdsliv, og som i bedste fald kan være stærkt produktiv. Sådan ser jeg det i hvert fald selv. Vi kan så lure på, om den særlige forvikling, der udvikles i 'Skånejob'-projekterne, også formår at være det. Og især, om vi egentlig er i stand til at lade udviklingshæmmede udvise – og eje – en lige så stærk kvalificering – eller om vores fordomme fortsat skal være én af de barrierer, de ikke får lov til at passere. Hermed rejser bogen en række centrale spørgsmål til vores velfærds-politik.

Og hermed kan jeg så også vende den præsenterende opmærksomhed mod bogen selv. Jeg synes ikke det er nødvendigt – eller for den sags skyld passende – at anbefale den. Men jeg tror, der kan være mening i at give den en vel-

komst-hilsen fra den faglighed, som den lægger an til at skrive sig ind i, og som set fra min position er den socialpædagogiske. Efter at have læst bogen nogle gange, og efter at have hørt Lis præsentere dens centrale temaer for vores studerende, kan jeg se tre pointer for en sådan velkomst-hilsen:

På et generelt, velfærds-politisk plan er bogen velkommen fordi den tager for sig at åbne for en problematisering af det nye, individualiserede service-udbud. Med den fortsatte 'modernisering af det offentlige' ser vi jo nu ikke blot afinstitutionalisering, afbureaukratisering og afprofessionalisering som program-erklæringer, men også som realiseringer. Og dermed også, hvad der træder i stedet: En decentralisering, der rækker helt ud i den enkeltes hverdagsliv; en fleksibilitet, der giver plads til helt personlige forløb og kombinationer; og en bruger-rolle, der rummer helt nye former for individuel myndiggørelse. Mødet mellem 'borgeren' og 'systemet' sker på nye præmisser. Men dermed åbnes der også for nye udvekslinger af 'gevinst og risici': Der skabes potentielt nye 'vindere' – men dermed også nye 'tabere'. Der kan med andre ord være grund til at reformulere den velfærds-kritiske argumentation, og dét er vel hvad denne bog også lægger op til.

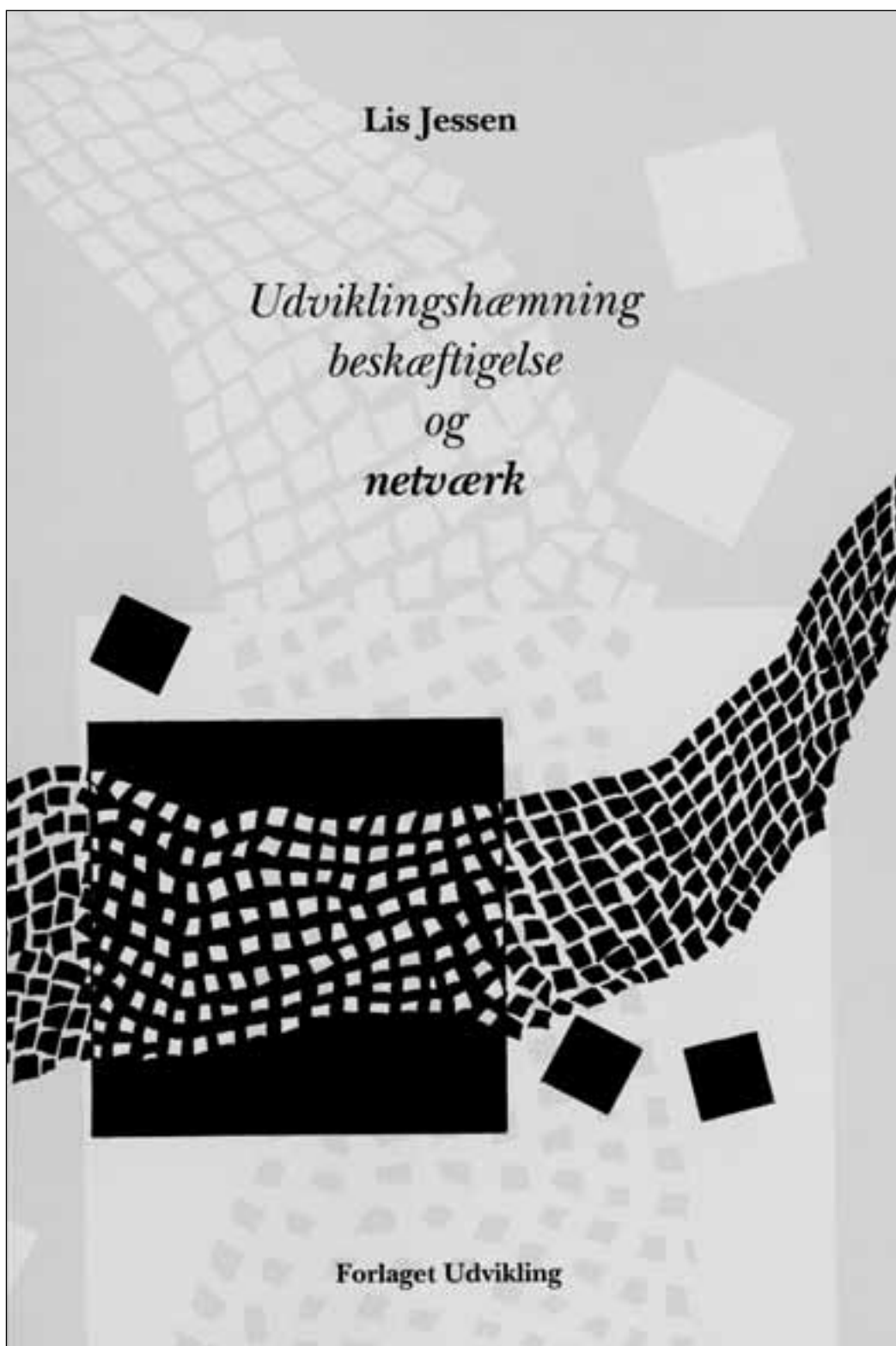
Samtidig giver bogen på et fagligt-teoretisk plan også et forfriskende indspil med det særlige

fokus på 'netværks-dimensionen' i det sociale. Set fra min 'lærestol' kan det synes som om de faglige begrebsfelter om socialpædagogikken i rigeligt lang tid har været optaget af at pendle mellem en meget nær, relationel tilgang – og en meget distant, makrosocial. Hvor 'det sociale' enten ses i de rent umiddelbare, personlige samvær – eller i de strukturelle spil mellem overpersonlige sociokulturelle grupperinger. Her kan vi se netværks-perspektivet som den 'optik på mellemland', der gør det muligt at konstruere sammenhænge mellem begrebs-niveauerne.

Endelig ser jeg en dimension i bogen, som forfatteren ikke selv betoner, men som blev tydelig i reaktionerne på en af hendes gæsteforelæsninger: Bogen italesætter udviklingshæmmedes livsmuligheder med en gennemgående betoning af deres 'robusthed', og derved adskiller den sig markant fra den omfattende litteratur, der i de senere år lige så konsekvent har sat ord på 'de anderledes sårbarhed'. Nu er det vel enkelt sådan, at vi alle sammen har både robuste og sårbare træk, og at vi også oplever, hvordan balancen kan skifte, med og uden andres bidrag. Samtidig er det tankevækkende, at den pædagogiske faglighed – som hos de stude-

rende ved den nævnte forelæsning – der måske lidt for længe kun har forstået sig selv ud fra 'den anden som sårbar' – i den grad blev pro-

vokeret af det modsatte perspektiv: Af tanken om at 'den anden' i lige så høj grad kan være stærk i sig selv.

Bogen "Udviklingshæmning, beskæftigelse og netværk" af cand. pæd. Lis Jessen er udgivet på Forlaget Udvikling.

Appetitvækkeren

Af Hans Christian Hansen.

Kunst og handicap

I bogen "Kunst og handicap – en erfaringsopsamling" præsenterer forfatteren Hanne Fritzon erfaringer og overvejelser fra otte af Danmarks kunsttilbud for mennesker med udviklingshæmning. Bogen er illustreret med flot billedkunst og rummer blandt andet elevinterviews fra fire forskellige steder. I bogens afsluttende perspektivering skriver forfatteren: "Det er vigtigt at sprede kendskabet til de kunsttilbud der findes. De fleste udviklingshæmmede kan ikke selv formulere et ønske om at arbejde med kunst. Mange har heller ingen forhåndskendskab til området og har derfor brug for hjælp til at få afklaret om den æstetiske virksomhed er noget for dem."

Hanna Fritzon

Kunst og handicap

- en erfaringsopsamling

Forlag:

UFC Handicap

Nørretorv 30, 1.

4100 Ringsted

Tlf. 57 67 46 46

www.ufch.dk

Bal-løver og bænkevarmere

Det danske sprog rummer masser af sjove ord. Forfatteren og journalisten Hélène Wagn har samlet 80 gamle og sjove ord, der ikke må gå i glemmebogen. Hvad betyder ord som: Lommesmarter, kaffeslabberas, klamphugger, nikkedukke, tørvetriller, køkkenskriver, krokodilletårer, grønskolling, disken-springer og dosmerseddel? Det får

man svar på i bogen. Ud over forklaring er der til hvert ord en illustration. Bogen henvender sig er primært til børn, men jeg er sikker på at mange voksne også vil finde bogen spændende og sjov.

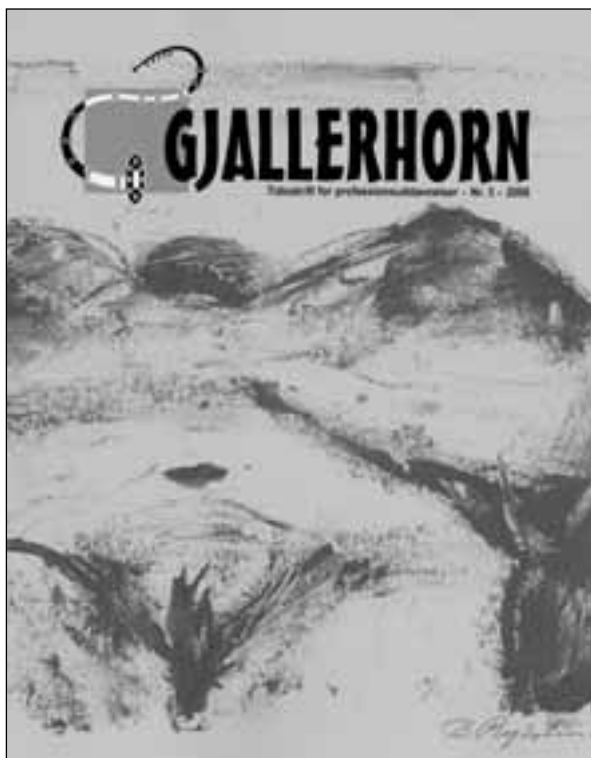
Hélène Wagn

Bal-løver og bænkevarmere

Illustrationer af Rasmus Juul

Forlag: Politikens Forlag

Gjallerhorn

Et nyt tidsskrift har set dagens lys. Det hedder "Gjallerhorn - Tidsskrift for professionsuddannelser". Tidsskriftet udgives af CVU Midt-Vest i Viborg. Gjallerhorn bringer artikler der blandt andet omhandler videnskab og faglighed i pro-

fessionsuddannelserne herunder også pædagoguddannelsen.

Henvendelser om Gjallerhorn rettes til:
Forlaget PUC
Reberbanen 13
8800 Viborg
Tlf. 87 26 26 00

Hjerner på begynderstadiet

Bogen "Hjerner på begynderstadiet" af Susanne Freltofte og Viggo Petersen er nu udkommet i 7. oplag. Bogen henvender sig specielt til personale der arbejder med udviklingshæmmede børn og voksne, men kan også bruges som inspirationskilde i arbejdet med DAMP, MBD eller andre hjernemæssige dysfunktioner. Bogen anvender neuropsykologi og neuropædagogik til at forklare, hvordan virkeligheden opfattes, når hjernens udvikling ikke forløber normalt.

Susanne Freltofte
Viggo Petersen
Hjerne på begynderstadiet
Neuropædagogik
Om psykisk udviklingshæmmede og småbørn med DAMP / MBD
Forlag: Borgen

Institutionsledelse

Professor ved Syddansk Universitet Kurt Klaudi Klausen har skrevet en ny bog om institutionsledelse. Med udgangspunkt i teori, forskning, empirisk viden og eksempler fra offentlige institutioner analyseres og diskuteres rammerne for institutionsledelse.

Kurt Klaudi Klausen
Institutionsledelse
Ledere, mellemedere
og sjakbajser i det offentlige
Forlag: Børsen

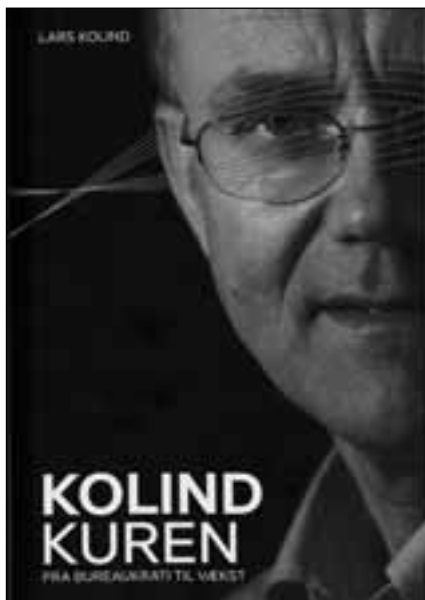
Kolind Kuren

Både private og offentlige organisationer har brug at forny sig. Det er et af budskaberne fra forfatteren Lars Kolind. Det var ham der med stor succes indførte spaghetiorganisationen på høreapparatvirksomheden Oticon. I Lars Kolinds nye bog "Kolind Kuren" beskriver han hvordan et lag af selvtilfredshed, arrogance, bureaukrati og manglende fornyelse har det med at brede sig i organisationer som på overfladen er succesrige. Han beskriver også hvad organisationer kan gøre for at komme tilbage på sporet og undgå døds-spiralen.

Lars Kolind

Kolind Kuren

Fra bureaukrati til vækst
Jyllands-Postens Forlag

En medarbejders vej til succes

"Du bestemmer selv om du vil være negativ eller positiv. Du bestemmer selv om du vil være en gennemsnitsmedarbejder eller en positiv ildsjæl. Uanset hvor du arbejder og hvad du laver vil du blive mere værdsat som en positiv ildsjæl." Sådan indleder Lars Brodde sin bog "En medarbejders vej til succes." I bogen giver forfatteren inspiration til de gode medar-

bejdere, der vil gøre en indsats for selv, at få et bedre og sjovere arbejdsliv og for, at kunne medvirke til, at det må ske for hele arbejdspladsen.

Lars Brodde

En medarbejders vej til succes

En peptalk i bogform

Dø ikke af stress

Mindre brokkeri

Mere ildsjæl

Forlaget JobPower

Efter smerte kommer dybde

I bogen "Efter smerte kommer dybde" fortæller forfatteren Lisbeth Toft-Nielsen om sin handicappede søn Kim og om familiens tilværelse sammen med ham. Forfatteren gør sig også tanker om de senere års besparelser på handicapområdet: "Mennesker med svære handicaps, der bor på amtskommunale institutioner, kommer nemt til at leve *usynligt og marginaliseret* fra det øvrige samfund. Personaleressourcerne levner knap nok plads til, at der kan foregå aktiviteter ud af huset og deltagelse i det almindelige bybillede." Og hvad gør vi så ved det? "Voksne mennesker med svære mentale handicaps har kun meget lidt politisk bevågenhed." "Hvordan tiltrækkes flere penge til området?" spørger forfatteren, og hun giver også flere svar: Nytænkning, solidaritet, fællesskab og ændrede holdninger til mennesker med handicap.

Lisbeth Toft-Nielsen
Efter smerte kommer dybde
Elisheba Forlag, Faarborg
Tlf. 62 61 92 70
www.elisheba.dk

Værksteder i nutid og fremtid

De beskyttede værksteder i Sønderjyllands Amt har gennemført et stort projekt der præsenterer de

forskellige dagtilbud. Undersøgelsen beskriver også værkstedernes resultater og forandringsmuligheder. De værksteder der indgår i projektet er Allsundværkstedet, Søndervang, Den gamle Præstegård, Naturværkstedet og Østerlund. Ebbe Marklund Pedersen fra Odense Socialpædagogiske Seminarium har været leder af projektet. Der er udarbejdet en bilagssamling og tre hæfter om projektet.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til:

Områdeleder
Torben Friis Sørensen
Bosager 4
6400 Sønderborg
www.omraadesyd.sja.dk

Særforsorgens udlægning

Steen Bengtsson og Linda Kilskou Kristensen fra Socialforskningsinstituttet står bag bogen "Særforsorgens udlægning". Rapporten der er bestilt af Socialministeriet giver et samlet overblik over den litteratur, der belyser den omfattende reform i 1980. Sektoransvar, normalisering, integration og pædagogiske vinkler er nogle af de temaer, der bliver belyst. Bogen afsluttes med en 30 siders litteraturliste med bøger og artikler, der har relation til reformen.

Steen Bengtsson
Linda Kilskou Kristensen
Særforsorgens udlægning

Et litteraturstudie
Forlag: Socialforskningsinstituttet
Tlf. 33 48 08 00
www.sfi.dk

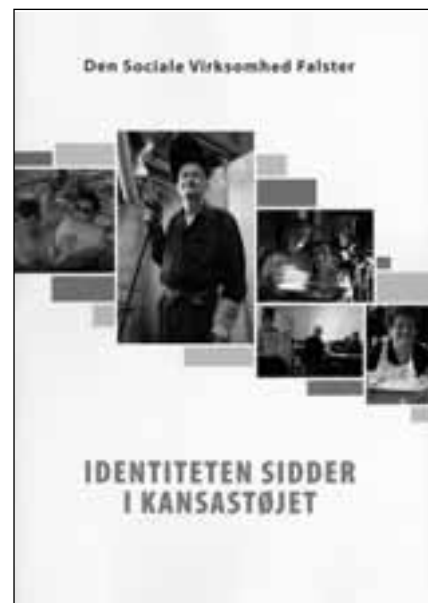

Den Sociale Virksomhed Falster

“Identiteten sidder i kansastøjet” hedder et flot hæfte udgivet af Den Sociale Virksomhed Falster i Storstrøms Amt. I hæftet præsenteres en række konkrete eksempler på jobs til mennesker med nedsat arbejdsevne. Det bliver Guldborgsund Kommune der i forbindelse med kommunalreformen overtager ansvaret for driften af Den Sociale Virksomhed Falster.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til:

Leder Jørgen Frank Hansen
Den Sociale Virksomhed Falster
Rådhusstræde 5, 1. sal
4800 Nykøbing F.
Tlf. 54 84 24 60
www.dsvfalster.stam.dk

EUSE Danmark

European Union for Supported Employment, EUSE har fået en dansk afdeling. Den danske afdeling af EUSE blev oprettet den 29. september 2005. EUSE afholder den 16. og 17. november 2006 sin første nationale konference om arbejdsmarkedsintegration på Nyborg Strand. Medlemskab af EUSE Danmark koster kr. 1.500 årligt for organisationer og institutioner og kr. 250 årligt for enkeltmedlemmer. Medlemskab kan tegnes via EUSE's hjemmeside www.eusedenmark.dk eller ved henvendelse til:

EUSE Danmark
Ellehøj
Ellehammervej 8
7100 Vejle

Medfødte alkoholskader

I bogen "Medfødte alkoholskader" beskæftiger psykologen Inger

Thormann sig med børn, der allerede i fosterlivet påvirkes af alkohol,

nemlig den, deres mødre indtager under graviditeten. "Alkoholen føres via blodet til moderkagen og videre til barnet. En alkoholmængde, der ikke har nogen mærkbar langtidseffekt på den voksne organisme, kan forårsage vedvarende skader hos barnet. Den kan hæmme celle- og vævsvæksten og forstyrre dannelsen af livsvigtige indre organer. De skader, der forårsages på denne måde, kaldes som diagnose Føtal Alkohol Syndrom". Bogens basis er ti behandlingsforløb hentet fra forfatterens praksis på Skodsborg Observations- og behandlingshjem.

Inger Thormann
Medfødte alkoholskader
Omsorg og behandling
Hans Reitzels Forlag

Tag ordet grib forsamlingen

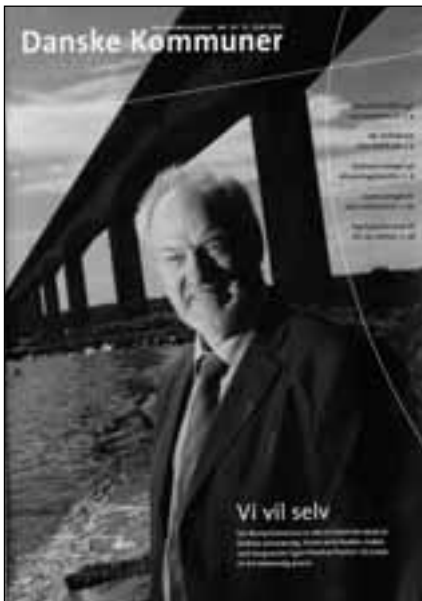
Hvordan undgår man at kende sine tilhørere? Hvordan fortæller man, så andre opfatter det rigtigt, så de husker det og forstår det? Det giver journalisten, tv-værten og forfatteren Anders Stahlschmidt svar på i bogen "Tag ordet grib forsamlingen." Bogen giver masser af inspiration for eksempel denne enkle berettermodel:

1. Sig, hvad du vil sige.
 2. Sig det.
 3. Sig hvad du har sagt.
- Hvis du gerne vil blive bedre til at trænge igennem til en forsamling – med eller uden PowerPoint, så er der god hjælp at hente i bogen. Anders Stahlschmidt
Tag ordet – grib forsamlingen
Med og uden PowerPoint
Børsens Forlag

Psykologisk-pædagogisk ordbog
15. udgave af Psykologisk-pædagogisk ordbog indeholder mere end 10.000 psykologiske og pædagogiske begreber. Ud over disse fags centrale ordforråd er medtaget en lang række ord og begreber fra tilstødende fagområder som antropologi, etik, etnologi, filosofi, kriminologi, psykiatri, sociologi og statistik.
Mogens Hansen
Poul Thomsen
Ole Varming
Psykologisk-pædagogisk ordbog
Hans Reitzels Forlag

Danske Kommuner

Med kommunalreformen den 1. januar 2007 bliver kommunerne meget vigtige og toneangivende aktører på handicapområdet. Og de gør sig mange tanker om fremtiden. Nyhedsmagasinet Danske Kommuner der udgives af Kommunernes Landsforening udkommer med 37 blade om året. Et årsabonnement koster i 2006 kr. 774,- ekskl. moms. I magasinet Danske Kommuner kan man følge med i kommunernes overvejelser og tanker i forhold til de nye opgaver.

Abonnement kan bestilles på hjemmesiden:

www.dk.kl.dk

Eller ved henvendelse til:

Nyhedsmagasinet

Danske Kommuner

Weidekampsgade 10, 4. sal

2300 København S

Tlf. 33 70 33 70

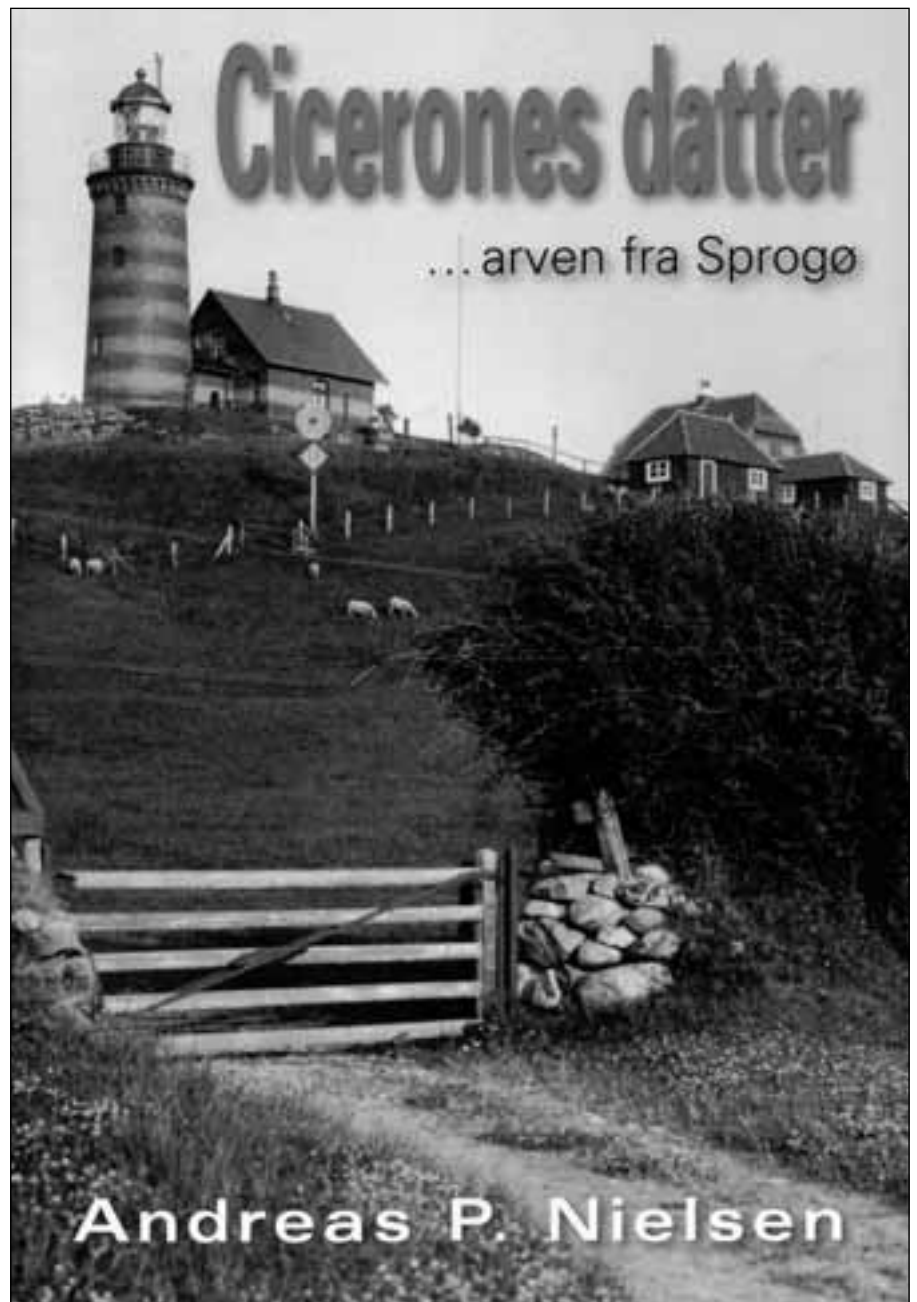
Cicerones datter

... arven fra Sprogø

Cicerones datter er en opfølger på bestsellerromanen "Cicerone – en pige på Sprogø", der blev udgivet i 1996. Cicerone var Sprogø-pige, og i den nye roman følger vi hendes datters opvækst i en lille fiskerby ved Odense Kanal. Efter at have været bortadopteret til et børnehjem, mens hendes mor Cicerone var tvangsanbragt på Sprogøs Kvindehjem, kommer hun tilbage

til sin familie. Romanens forfatter Andreas P. Nielsen har udgivet en række bøger. Han er også kendt for sine foredrag om Sprogø og det gamle Kvindehjem.

Andreas P. Nielsen
Cicerones datter
... arven fra Sprogø
GPO Forlag
Vindegade 75
5000 Odense C
www.gpoforlag.dk

Forlaget Udvikling

Udviklingshæmning og socialt netværk Af Hans Christian Hansen.

I bogen giver forfatteren en indføring i, hvordan opfattelsen af udviklingshæmmedes sociale netværk har udviklet sig historisk. I den forbindelse illustreres blandt andet det frivillige arbejde med netværk som besøgs- og pakketanterne har udført. På baggrund af danske og internationale undersøgelser dokumenteres værdien og vigtigheden af, at udviklingshæmmede har socialt netværk, og der gives anvisninger på metoder og hjælpemidler, som pædagogisk personale og støttepersoner kan anvende, når de skal hjælpe og vejlede udviklingshæmmede med at udvikle og bevare socialt netværk.
Pris kr. 150 inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

Mediepædagogik Redaktion Lisbeth Bruus-Jensen.

Demokrati og ytringsfrihed - hæfte om arbejdet med mediepædagogik med udviklingshæmmede. Udgivet i samarbejde med Landsforeningen LEV.
Pris kr. 30 inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

Bøgerne kan bestilles på
Forlaget Udvikling, Ladegårdsgade 44-46, 5610 Assens.
Telefon 64 71 59 93, fax 64 71 59 92, e-mail: udvikling@nypost.dk

Forlaget Udvikling

Fra rejsseleder til stifinder

Af Peter Westergaard Sørensen.

At være rejsseleder indebærer, at jeg udstikker målet for, hvor den anden skal hen. Jeg kender den rigtige vej samt alle seværdighederne undervejs.

At være stifinder indebærer derimod, at jeg får målet udstukket af den anden. Jeg peger på mulige veje at gå, og jeg accepterer, at målet forandrer sig undervejs. Seværdighederne finder vi sammen.

Stifinderen er den nye pædagogrolle. Stifinderen hænger sammen med de samfundsmæssige forandringer, der sker omkring os, og ikke mindst med den ånd, der hersker i Lov om social service fra 1998.

En inspirerende bog af Peter Westergaard Sørensen om pædagogens ændrede rolle fra rejsseleder til stifinder.

112 sider. Pris kr. 200,- inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

Livsværdier og ny faglighed

Ida Schwartz (red.).

Bogen tager udgangspunkt i et udviklingsprojekt, hvor pædagoger diskuterer og giver eksempler på, hvordan de kan yde en socialpædagogisk støtte, der samtidig respekterer brugernes integritet og myndighed over eget liv. *Ny faglighed* handler om at forlade professionelles mangeårige tradition for at vide bedst på brugernes vegne. I stedet søger pædagogerne i bogen efter måder, hvor på brugernes *livsværdier* og interesser kan blive tydeliggjort og komme i fokus i tilrettelæggelsen af den socialpædagogiske støtte. Bogen er udgivet på Semi-forlaget, men sælges også gennem Forlaget Udvikling.

214 sider. Pris kr. 182,- inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

De glemte. Nye perspektiver på udviklingshæmning og socialt netværk

Af Hans Christian Hansen.

I bogen, der er en opfølgning af forfatterens bog „Udviklingshæmning og socialt netværk“ bliver der kastet lys på fortidens og nutidens behandling af en overset og glemt gruppe af udviklingshæmmede. Det dokumenteres, at manglende socialt netværk ikke kun er et historisk fænomen. I dag lever hundredvis af udviklingshæmmede på amtslige botilbud uden nogen form for kontakt udefra.

Der bliver givet en række konkrete bud på, hvad vi kan og bør gøre for at afhjælpe situationen.

172 sider. Pris kr. 200,- inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

Bøgerne kan bestilles på
Forlaget Udvikling, Ladegårdsgade 44-46, 5610 Assens.
Telefon 64 71 59 93, fax 64 71 59 92, e-mail: udvikling@nypost.dk

Forlaget Udvikling

Udviklingshæmmede i arbejde – mere end en dagdrøm

Af Lisbeth Bruus-Jensen
og Henning Jahn.

Bogen der blandt andet sætter fokus på udviklingshæmmedes integration på arbejdsmarkedet. Forfatterne peger i bogen på nye veje, der kan udvide udviklingshæmmedes jobmuligheder på arbejdsmarkedet. Lisbeth Bruus-Jensen og Henning Jahn fremlægger en vidtfavnende og aktuell gennemgang af udviklingshæmmedes deltagelse i arbejdslivet. Pris kr. 200,- inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

På besøg i konvolutternes land

Af Hans Christian Hansen, Tove Røsvoll, Anne Skov og Bente Hansen Kermenoglou.

Bogen viser gennem meget levende og enkle, men gribende uddrag af interviews med udviklingshæmmede hvordan hverdagslivet opleves fra deres perspektiv. Bogens forfattere fandt ud af, at de var kommet på besøg i konvolutternes land. Ofte har beboerne ikke deres egne penge i en pung på sig. Det er personalet, der bærer deres penge i konvolutter, og det er personalet, der afleverer beboernes penge i forretningen, når de er ude og handle. Hvordan kan beboerne så vide, at det er deres penge? Bogen er oprindeligt udgivet på Forlaget Dafolo, men da Dafolo har nedlagt en del af deres forlagsaktiviteter sælges bogen nu gennem Forlaget Udvikling. Pris kr. 200,- inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

Bøgerne kan bestilles på
Forlaget Udvikling, Ladegårdsgade 44-46, 5610 Assens.
Telefon 64 71 59 93, fax 64 71 59 92, e-mail: udvikling@nypost.dk

Forlaget Udvikling

Jeg er OK som jeg er

Af Peter Westergaard Sørensen

Udviklingshæmmede har været udsat for rigelige mængder af opdragelsesforsøg i deres opvækst og i mange tilfælde langt ind i deres voksenliv. Sådan introducerer Per Westergaard Sørensen temaet i hans bog "Jeg er OK som jeg er". Med udgangspunkt i praksis giver forfatteren herefter en bred gennemgang af emnet. Teorier og den praktiske virkelighed forbindes på en fremragende måde, og ikke mindst med stor respekt og solidaritet i forhold til mennesker med handicap.

Til daglig er Peter Westergaard Sørensen stedfortræder på et beskyttet værksted i Sønderjyllands Amt. Han har tidligere udgivet bogen "Fra rejseleder til stifinder". Bogen henvender sig til alle faggrupper, der arbejder i handicapområdet, men også til pårørende, politikere, embedsmænd og andre der vil styrke deres viden og indsigt på dette område.

Pris kr. 200 inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

Bøgerne kan bestilles på
 Forlaget Udvikling, Ladegårdsgade 44-46, 5610 Assens.
 Telefon 64 71 59 93, fax 64 71 59 92, e-mail: udvikling@nypost.dk

Forlaget Udvikling

Dansemusen

Af Lars Holmgaard Jørgensen

Stedet er Åndssvageforsorgens Center V i Hammer Bakker ved Vodskov i Vendsyssel. Bogen beskriver 1960'erne, hvor så mange forhold ændredes for den store gruppe af medborgere, som dengang bar betegnelsen "åndssvage", og som for størstedelens vedkommende var samlet på gigantinstitutioner, anstalter som den i Hammer Bakker. Vi følger en stor dreng, hvis far arbejder ved forsorgen, og vi følger en voksen åndssvag mand - i den turbulente tid, som 1960'erne var for både de åndssvage og for de mennesker, der arbejdede med dem - og for den lille by, hvis eksistens i høj grad var afhængig af anstalten i Bakkerne. Mange af de personer, der optræder i bogen, lever eller har levet i det virkelige liv - på den tid, der skildres i bogen. Bogen er skrevet som fiktion, og ikke alle begivenheder, som personerne i fortællingen drages ind i, er hændt. Bogens forfatter, Lars Holmgaard Jørgensen, er født i 1952 i Vodskov af forældre, der arbejdede på Statens Åndssvageforsorgs Center V i Vodskov.

Pris kr. 150,- inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

Bøgerne kan bestilles på
 Forlaget Udvikling, Ladegårdsgade 44-46, 5610 Assens.
 Telefon 64 71 59 93, fax 64 71 59 92, e-mail: udvikling@nypost.dk

Forlaget Udvikling

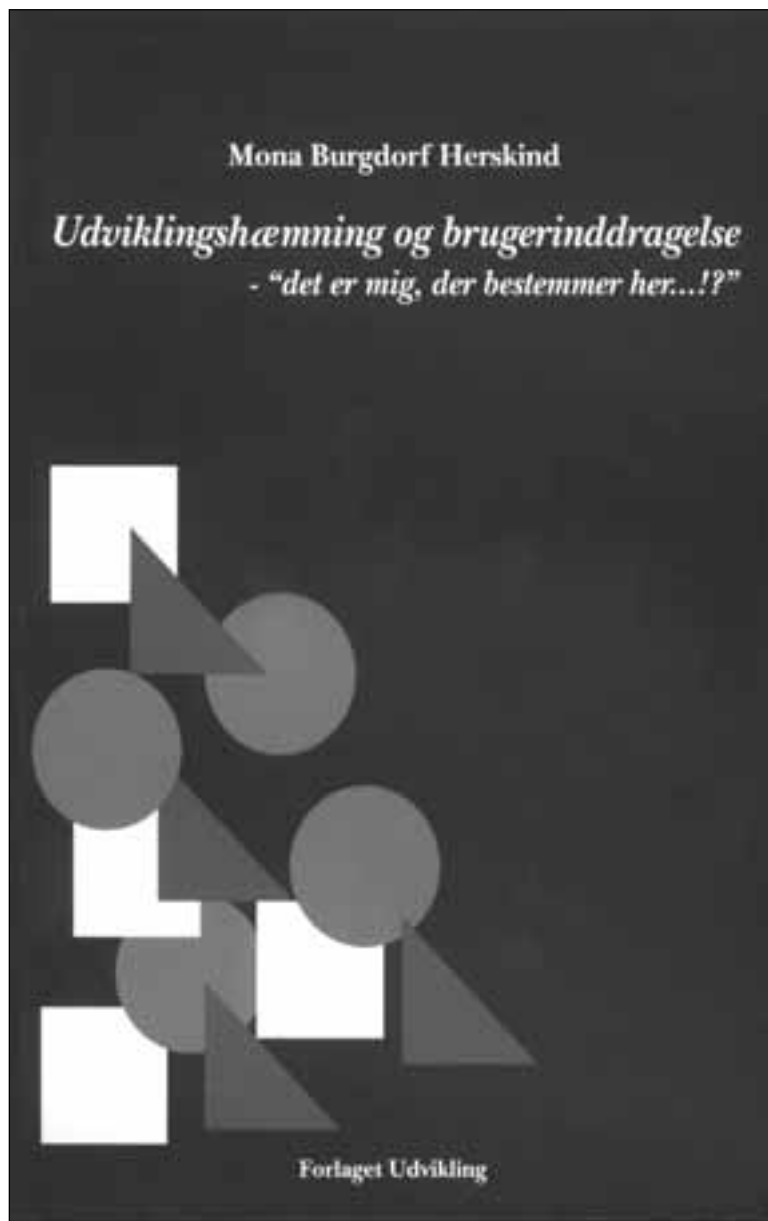
Udviklingshæmning og brugerinddragelse - "det er mig, der bestemmer her...!?"

Af Mona Burgdorf Herskind

I bogen kaster forfatteren Mona Burgdorf Herskind lys på betingelserne for brugerinddragelse og brugerindflydelse for mennesker der er udviklingshæmmede. Det er en gedigen, grundig og meget inspirerende bog, der også peger på udfordringerne i arbejdet for at realisere brugerinddragelse. I bogen giver Mona Burgdorf Herskind de udviklingshæmmede ordet. Ved hjælp af kvalitative interviews med udviklingshæmmede fremkommer herlige kritiske udsagn som "Der er hele tiden nogen der blander sig i vores forhold – vi må snart ingenting – de tror de skal dirigere det hele – de jager så'n med os – vi skal skrue ned for fjernsynet." Men brugerinddragelse afdækkes også gennem det professionelle personales øjne. På den måde giver bogen et nuanceret billede af hvordan det står til med brugerinddragelse hos mennesker der er udviklingshæmmede.

Mona Burgdorf Herskind er cand. scient. soc. fra Aalborg Universitet og områdeleder for ti forskellige dag- og døgntilbud for voksne udviklingshæmmede i Ringkøbing Amt.

Pris kr. 280,- inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

Bøgerne kan bestilles på
Forlaget Udvikling, Ladegårdsgade 44-46, 5610 Assens.
Telefon 64 71 59 93, fax 64 71 59 92, e-mail: udvikling@nypost.dk

Forlaget Udvikling

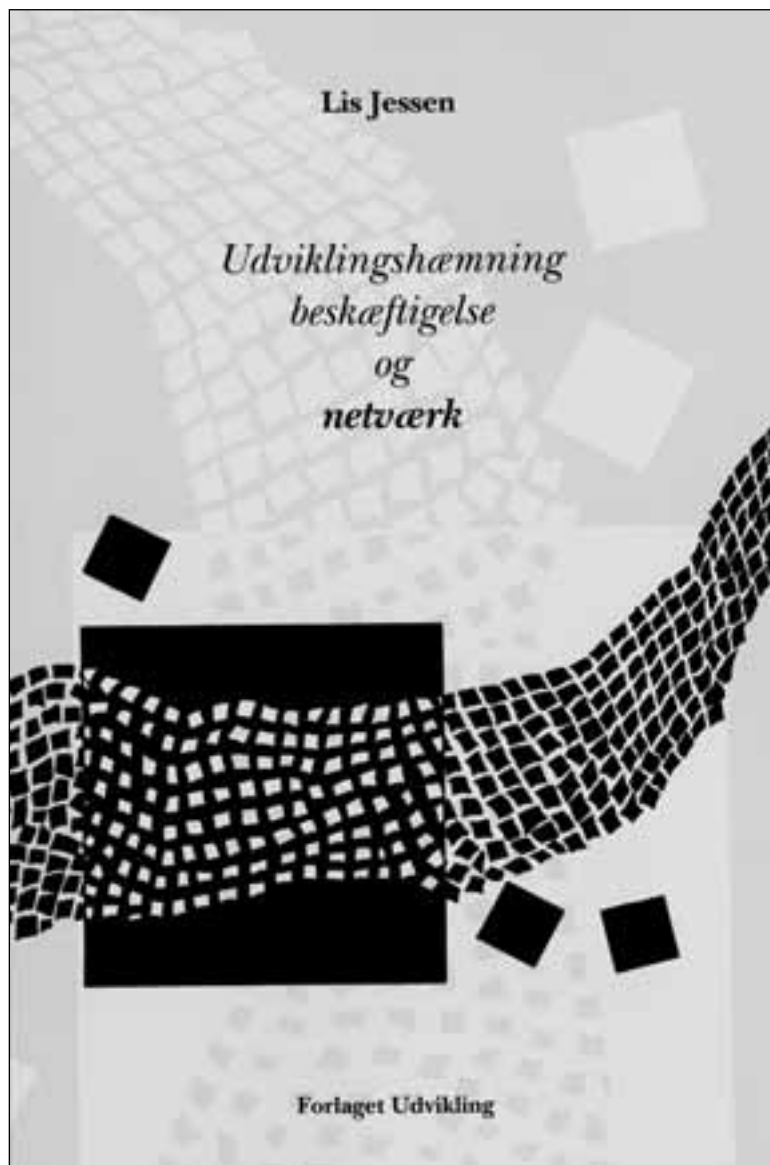
Udviklingshæmning, beskæftigelse og netværk

Af Lis Jessen

Hvad sker der med det sociale netværk, når man skifter job fra et beskyttet værksted til et job på det almindelige arbejdsmarked? Det belyser Lis Jessen i bogen "Udviklingshæmning, beskæftigelse og netværk". Ét af svarene lyder: "Jeg kender mange flere. Alle ved, hvem jeg er og snakker med mig. Før var det kun dem fra værkstedet, man snakkede med og ikke andre." En anden fortæller: "Jeg har det bedst med, at de personer, jeg omgås, er på samme niveau, som mig." Men hun fortæller også om en god ikke-handicappet kollega: "Vi hilser på hinanden, når vi ser hinanden og skriver sammen på mobilen." En række andre tankevækkende udsagn fremlægges i bogen. Udsagn fra mennesker der selv har oplevet forandringen. Bogen giver også et godt teoretisk og historisk indblik.

Lis Jessen er cand. mag. fra Århus Universitet og afdelingsleder på et beskæftigelsestilbud der støtter mennesker der er udviklingshæmmede på det ordinære arbejdsmarked.

Pris kr. 225,- inkl. moms + forsendelsesomkostninger.

Bøgerne kan bestilles på
 Forlaget Udvikling, Ladegårdsgade 44-46, 5610 Assens.
 Telefon 64 71 59 93, fax 64 71 59 92, e-mail: udvikling@nypost.dk

Skriv en artikel til UDVIKLING

Udvikling modtager gerne artikler om arbejdet for og med mennesker, der er udviklingshæmmede.

Udvikling er interesseret i artikler om boligudvikling, dagtilbud, undervisning, uddannelse, fritid og som noget helt naturligt noget om, hvordan brugerne ser på tingene.

Har du lavet et spændende projekt eller en opgave i forbindelse med din uddannelse, så send en artikel om det til Udvikling.

Udviklingshæmmede der har lavet digtsamlinger, postkort eller lignende kan få formidlet materialet gennem Udvikling.

Grib pennen og brug fotografiapparatet og send en artikel til Tidsskriftet Udvikling.

Redaktionen

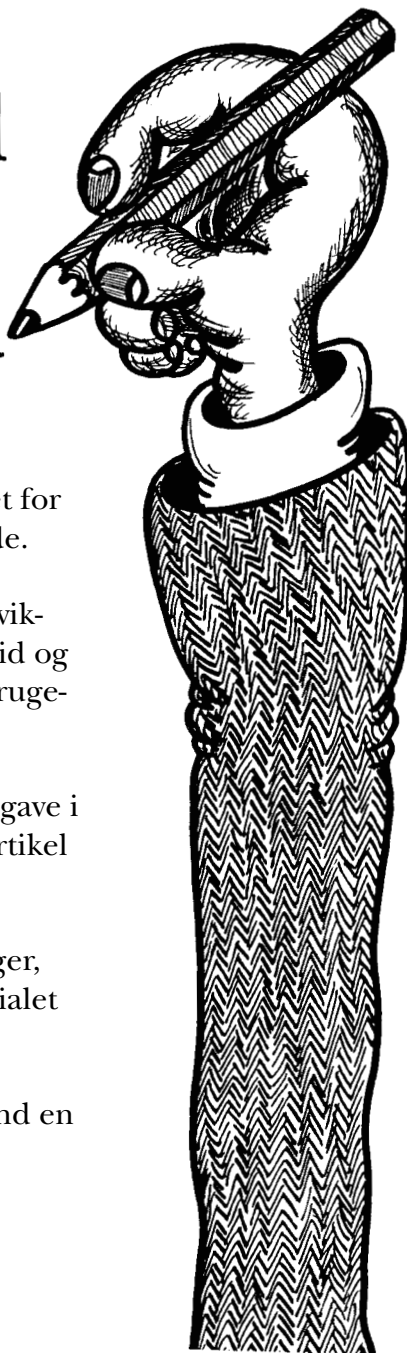

Illustration: Jørgen Møballe